

Βρυξέλλες, 1.6.2018
COM(2018) 385 final

2018/0209 (COD)

Πρόταση

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

**για τη θέσπιση Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE)
και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1293/2013**

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

{SEC(2018) 275 final} - {SWD(2018) 292 final} - {SWD(2018) 293 final}

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Η παρούσα πρόταση προβλέπει ως ημερομηνία εφαρμογής την 1η Ιανουαρίου 2021 και υποβάλλεται για μια Ένωση 27 κρατών μελών, σύμφωνα με την κοινοποίηση της πρόθεσης του Ηνωμένου Βασιλείου να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρατόμ, βάσει του άρθρου 50 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που ελήφθη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 29 Μαρτίου 2017.

• Αιτιολόγηση και στόχοι

Τα περιβαλλοντικά και κλιματικά προβλήματα επιδρούν στην υγεία και στην ποιότητα της ζωής των πολιτών της ΕΕ, αλλά και στη διαθεσιμότητα και την κατάσταση των φυσικών πόρων, γεγονός που συνεπάγεται κοινωνικό και οικονομικό κόστος. Η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα αποτελεί έργο οικονομικού εκσυγχρονισμού για την Ευρώπη και προτεραιότητα της Επιτροπής Juncker. Η μετάβαση σε μια σύγχρονη, καθαρή και πιο κυκλική οικονομία απαιτεί σημαντική στροφή στις επενδύσεις προς νέες υποδομές, νέες τεχνολογίες, νέα επιχειρηματικά μοντέλα και νέους τρόπους παραγωγής και κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών κάθε είδους, συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων και των φυσικών πόρων. Η ΕΕ έχει ηγετική θέση παγκοσμίως στην προστασία του περιβάλλοντος και στις δράσεις για το κλίμα. Κατά τα τελευταία 40 χρόνια έχει θεσπίσει ένα ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών πολιτικών, ταμείων και εργαλείων, τα οποία συνολικά συνιστούν τα πιο σύγχρονα πρότυπα παγκοσμίως. Η ΕΕ επιθυμεί να διατηρήσει και να ενισχύσει αυτόν τον ρόλο.

Η ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας αποτελεί αναγκαιότητα και προτεραιότητα. Το πρόγραμμα LIFE έχει καταλυτικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ένωσης προς μια οικονομία καθαρή, κυκλική, υψηλής ενεργειακής απόδοσης, χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική στην αλλαγή του κλίματος. Μέσω στοχευμένης στήριξης σε δράσεις πολιτικής και διείσδυσης στην αγορά, το πρόγραμμα LIFE διατηρεί, προστατεύει και βελτιώνει την ποιότητα του περιβάλλοντος, προστατεύει την ανθρώπινη υγεία και επιδιώκει τη συνετή και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων.

Επιπλέον, το πρόγραμμα LIFE συνεισφέρει στις δεσμεύσεις της ΕΕ στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, της ενεργειακής ένωσης και του πλαισίου πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια μέχρι το 2030, καθώς και στους μακροπρόθεσμους στόχους απεξάρτησης από τις πηγές άνθρακα. Συμβαδίζει επίσης με τη φιλοδοξία της ΕΕ να καταστεί παγκόσμιος ηγέτης στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Όπως υποστηρίζεται στην ανακοίνωση «Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον», η ατζέντα 2030 του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και οι 17 στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης αποτελούν απαραίτητο πλαίσιο καθοδήγησης για όλες τις πολιτικές της ΕΕ και, κατά συνέπεια, θα ενσωματωθούν σε ολόκληρο το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ).

Οι δραστηριότητες του προγράμματος LIFE για την περίοδο 2014 έως 2020¹ ασχολούνται με ορισμένα προβλήματα απευθείας, αλλά ο αντίκτυπος του προγράμματος επιτυγχάνεται κατά κύριο λόγο έμμεσα, μέσω του ρόλου του ως καταλύτη που υποστηρίζει δράσεις μικρής

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 614/2007 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 185).

κλίμακας με σκοπό την εκκίνηση, τη διεύρυνση ή την επιτάχυνση πρακτικών βιώσιμης παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης και την προστασία του φυσικού κεφαλαίου, μέσω:

- διευκόλυνσης της ανάπτυξης και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και γνώσεων,
- διεύρυνσης των δυνατοτήτων και επιτάχυνσης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής και κλιματικής νομοθεσίας και πολιτικής, και διευκόλυνσης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας,
- υποστήριξης των ενδιαφερόμενων φορέων στη δοκιμή τεχνολογιών και λύσεων μικρής κλίμακας, και
- κινητοποίησης χρηματοδότησης από άλλες πηγές.

Η ίδια προσέγγιση θα πρέπει να συνεχιστεί και στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2021 έως 2027.

Η ενσωμάτωση κλιματικών πτυχών σε όλα τα μέσα του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου θα αυξήσει τη χρηματοδότηση που διατίθεται για την αναγκαία καινοτομία, την κοινωνική προσαρμογή και την ενδυνάμωση των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των πολιτών για την ανάπτυξη των ικανοτήτων και δεξιοτήτων που θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Το πρόγραμμα LIFE θα συμβάλει στην καινοτομία μικρής κλίμακας, βοηθώντας τους πολίτες να αναλάβουν δράση για το κλίμα και για τις κοινότητές τους.

• **Συνέπεια με άλλες πολιτικές της Ένωσης**

Το πρόγραμμα LIFE είναι το μοναδικό ταμείο της ΕΕ που είναι αποκλειστικά αφιερωμένο σε σκοπούς σχετικούς με το περιβάλλον και το κλίμα. Ο σχετικά περιορισμένος προϋπολογισμός του απευθύνεται σε έναν εξειδικευμένο τομέα ανάμεσα στα προγράμματα της ΕΕ για την υποστήριξη της έρευνας και της καινοτομίας, αφενός, και στα προγράμματα που χρηματοδοτούν την εφαρμογή σε μεγάλη κλίμακα, αφετέρου. Έτσι, το πρόγραμμα αυτό καλύπτει το κενό ανάμεσα στην παραγωγή νέων γνώσεων και στην εφαρμογή των γνώσεων αυτών.

Σε επίπεδο ΕΕ, οι μεγάλες επενδύσεις σε περιβαλλοντικές και κλιματικές δράσεις χρηματοδοτούνται κυρίως από τα μεγάλα προγράμματα χρηματοδότησης που περιλαμβάνουν περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους («ενσωμάτωση»), όπως τα ταμεία περιφερειακής ανάπτυξης, τα ταμεία γεωργίας και αγροτικής ανάπτυξης, τα ταμεία θάλασσας και αλιείας, το πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας «Ορίζων Ευρώπη», ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», αλλά και μέσα εξωτερικής πολιτικής ή χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης, ενώ τα κύρια αποτελέσματα του προγράμματος LIFE επιτυγχάνονται έμμεσα μέσω του ρόλου του ως καταλύτη στην υποστήριξη δράσεων μικρής κλίμακας που αποσκοπούν στην έναρξη, τη διεύρυνση ή την επιτάχυνση πρακτικών καθαρής και βιώσιμης παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης, στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και στην επίτευξη των κλιματικών σκοπών της Ένωσης.

Θα επιδιωχθούν συνέργειες μεταξύ των επιχορηγήσεων που χρηματοδοτούνται από το LIFE και από άλλα προγράμματα της ΕΕ (π.χ. έργα επίδειξης στο πλαίσιο του «Ορίζων Ευρώπη»), καθώς τα προγράμματα, αν και διαφέρουν ως προς τους στόχους, το μέγεθος και τη φύση, έχουν αλληλένδετες δραστηριότητες. Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» θα συνεισφέρει στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και των προτεραιοτήτων της ΕΕ μέσω δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας –που διαμορφώνονται μέσω της διαδικασίας στρατηγικού σχεδιασμού– ιδίως σε εξειδικευμένες «ομάδες». Κατά κανόνα, το πρόγραμμα

«Ορίζων Ευρώπη» θα καλύπτει δραστηριότητες που υποστηρίζουν την ανάπτυξη, επίδειξη και διείσδυση στην αγορά καινοτόμων λύσεων με υπερεθνική διάσταση, που είναι πρώτες στο είδος τους στην ΕΕ και έχουν δυνατότητες αναπαραγωγής στην Ένωση. Η καταλυτική δράση των παραδοσιακών έργων του προγράμματος LIFE θα συνίσταται στην ανάπτυξη, τη δοκιμή ή την επίδειξη κατάλληλων τεχνολογιών ή μεθοδολογιών για την υλοποίηση της περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής της ΕΕ στην πράξη, σε συγκεκριμένα πλαίσια, οι οποίες στη συνέχεια μπορούν να αναπτυχθούν σε μεγάλη κλίμακα με χρηματοδότηση από άλλες πηγές. Οι δυνατότητες του προγράμματος InvestEU μπορούν να αξιοποιηθούν για τη χρηματοδότηση στρατηγικών ολοκληρωμένων έργων και στρατηγικών έργων για τη φύση, και για την υποστήριξη της διείσδυσης του προγράμματος.

Σε ορισμένους τομείς (φύση και βιοποικιλότητα, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων οικοσυστημάτων), το πρόγραμμα LIFE έχει έναν ιδιαίτερο και απαραίτητο ρόλο. Έχουν παρατηρηθεί συνέργειες και συμπληρωματικότητες, ιδίως με τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης αλλά, για παράδειγμα, και με έργα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών. Αυτές οι συνέργειες και συμπληρωματικότητες θα πρέπει να ενισχυθούν κατά το επόμενο πρόγραμμα LIFE 2021–2027, με ταυτόχρονη προσαρμογή του πεδίου του ερευνητικού προγράμματος ως προς ορισμένες δραστηριότητες που υποστηρίζουν τη μετάβαση στις καθαρές μορφές ενέργειας και συνεισφέρουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής.

Η ενσωμάτωση του υποπρογράμματος για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας στο πρόγραμμα LIFE αυξάνει τη συνολική συνοχή της χρηματοδότησης της ΕΕ, προσφέροντας παράλληλα πλούσιες δυνατότητες συνέργειας με δράσεις στον τομέα του περιβάλλοντος και του κλίματος.

Υπάρχει σαφής συμπληρωματικότητα της χρηματοδότησης δράσεων έρευνας και καινοτομίας στον τομέα των καθαρών μορφών ενέργειας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Οι λύσεις έρευνας και καινοτομίας που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του «Ορίζων Ευρώπη» με την υποστήριξη πρωτοπόρων θα αποδώσουν την επόμενη γενιά τεχνολογιών και ορθών πρακτικών που θα μπορούν αργότερα να αναπαραχθούν με την υποστήριξη ανάπτυξης ικανοτήτων που προσφέρει το υποπρόγραμμα για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας.

Το υποπρόγραμμα για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας και ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF) είναι συμπληρωματικά ως προς τη φύση και τη βασική λογική των παρεμβάσεων. Η διασυννοριακή διάσταση ιδιαίτερα είναι θεμελιώδους σημασίας για τη λογική των παρεμβάσεων του CEF.

2. ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ, ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ

• Νομική βάση και επικουρικότητα

Το άρθρο 192 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) αποτελεί τη βάση για τη δράση της ΕΕ στον τομέα του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής. Οι δραστηριότητες που υποστηρίζουν τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας καλύπτονται επίσης από την ίδια νομική βάση, καθώς συνεισφέρουν άμεσα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Ήδη στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος LIFE, ορισμένες δραστηριότητες που βελτιώνουν την ενεργειακή απόδοση και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας χρηματοδοτούνται ως ουσιαστικές συνεισφορές στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, που συχνά παράγουν περιβαλλοντικά παράλληλα οφέλη (π.χ. τη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα).

Τα περισσότερα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι διασυνοριακής ή υπερεθνικής φύσης και δεν μπορούν να επιλυθούν ικανοποιητικά από τα κράτη μέλη μόνο. Απαιτείται παρέμβαση της ΕΕ για να θεσπιστούν επαρκείς μηχανισμοί για την αποτελεσματική αντιμετώπιση τέτοιων προβλημάτων και να αποφεύγονται οι αδυναμίες στον συντονισμό.

Εξάλλου, οι περιβαλλοντικοί πόροι είναι δημόσια αγαθά στην Ευρώπη και η ορθή διαχείρισή τους είναι απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ, ΤΩΝ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΩΝ ΜΕ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΤΙΜΗΣΕΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

• Εκ των υστέρων αξιολογήσεις

Η πρόσφατη ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος LIFE για την περίοδο 2014 έως 2020², αν και διεξήχθη σε πρώιμη φάση της υλοποίησης του προγράμματος κατά την οποία είχαν ξεκινήσει μόνο τα έργα του 2014 και του 2015, επιβεβαίωσε ότι το πρόγραμμα προδιαγράφεται αποτελεσματικό, αποδοτικό και χρήσιμο και συνεισφέρει στη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Επιπλέον, οι περισσότεροι ενδιαφερόμενοι φορείς θεωρούν ότι το LIFE είναι ένα πολύ σημαντικό μέσο για την κάλυψη περιβαλλοντικών και κλιματικών προτεραιοτήτων.

• Διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη

Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης του προγράμματος LIFE διεξήχθη μια σειρά δραστηριοτήτων διαβούλευσης, που περιλάμβαναν i) δημόσια διαβούλευση διάρκειας 12 εβδομάδων όπου δόθηκαν περισσότερες από 250 απαντήσεις, ii) έξι ειδικές έρευνες με περισσότερες από 200 απαντήσεις και iii) πάνω από 150 συνεντεύξεις (και επιτόπιες επισκέψεις, όπου χρειαζόταν) με τις βασικές ομάδες ενδιαφερόμενων φορέων, όπως δικαιούχοι έργων, συντονιστές έργων, υπηρεσίες της Επιτροπής, στελέχη του EASME, εξωτερικοί εμπειρογνώμονες παρακολούθησης και ενδιαφερόμενοι φορείς των χρηματοπιστωτικών μέσων.

Επιπλέον, οι γνώμες της Επιτροπής των Περιφερειών και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τα αποτελέσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης ελήφθησαν υπόψη κατά τη μελέτη πιθανών επιλογών για το πρόγραμμα LIFE μετά το 2020.

Για τους σκοπούς της παρούσας πρότασης, η ευρεία διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς συμπληρώθηκε με τις γνώμες που διατυπώθηκαν από μη κυβερνητικές οργανώσεις και με ορισμένες πρόσθετες δραστηριότητες διαβούλευσης με ενδιαφερόμενους φορείς στα κράτη μέλη.

Οι διαβουλεύσεις επιβεβαίωσαν τη χρησιμότητα του προγράμματος για την αντιμετώπιση των αναγκών και των προβλημάτων στον τομέα του κλίματος και του περιβάλλοντος και τη σημασία της συνέχισής του, συμπεριλαμβανομένων όλων των βασικών τύπων παρεμβάσεων. Τονίστηκε ωστόσο η ανάγκη απλοποίησης της διαχείρισής του. Προτάθηκε η ενίσχυση των καταλυτικών αποτελεσμάτων και του δυναμικού των ολοκληρωμένων έργων.

• Εκτίμηση επιπτώσεων

Προκειμένου να βελτιωθούν οι επιδόσεις και ο καταλυτικός ρόλος του προγράμματος, διερευνήθηκαν δύο επιλογές με στόχο τη βελτίωση της προσβασιμότητάς του για αιτούντες

² Έκθεση σχετικά με την ενδιάμεση αξιολόγηση του Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) ([SWD\(2017\) 355 final](#)).

από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η επιλογή παροχής κεντρικής στήριξης σε ολόκληρο το δίκτυο εθνικών σημείων επαφής (NCP) αντί για τα σημερινά έργα ανάπτυξης ικανοτήτων (που είναι προσβάσιμα μόνο για ορισμένα κράτη μέλη) αξιολογήθηκε θετικά και θα πρέπει να εφαρμοστεί. Η επιλογή αύξησης του επιπέδου συγχρηματοδότησης μπορεί να εξεταστεί αργότερα και ενδεχομένως να προσαρμοστεί κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος.

Εξετάστηκαν αρκετές συμπληρωματικές επιλογές για τη βελτίωση των επιδόσεων και του καταλυτικού ρόλου του προγράμματος. Αυτές αξιολογήθηκαν θετικά. Η παράταση της χρήσης ολοκληρωμένων έργων σε μελλοντικά στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα (ΣΟΕ) θεωρείται ότι αποτελεί τον μηχανισμό εκείνο που επιτυγχάνει τον υψηλότερο αντίκτυπο βάσει της πιλοτικής εμπειρίας από ολοκληρωμένα έργα στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος LIFE. Η αύξηση του πεδίου και του όγκου των στρατηγικών ολοκληρωμένων έργων θεωρείται κορυφαία προτεραιότητα. Αυτό θα απαιτούσε αύξηση του προϋπολογισμού σε σύγκριση με το τρέχον πρόγραμμα LIFE.

Από την εκτίμηση επιπτώσεων προκύπτει ότι η στήριξη για την ανάπτυξη ικανοτήτων για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας που συμβάλλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, που επί του παρόντος χρηματοδοτείται μέσω του «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2014–2020, θα πρέπει να μεταφερθεί στο LIFE με το επόμενο ΠΔΠ. Ο λόγος είναι η μεγαλύτερη καταλληλότητα του προγράμματος LIFE ως προς τη λογική των παρεμβάσεων, τους σκοπούς και τους μηχανισμούς χορήγησης, καθώς και τις στοχευόμενες ομάδες δικαιούχων, σε σύγκριση με το πλαίσιο έρευνας και καινοτομίας το οποίο είναι καταλληλότερο για την ανάπτυξη πρώτων στο είδος τους τεχνολογιών παρά για τη στήριξη της αναπαραγωγής και της κλιμάκωσής τους. Η ενσωμάτωση ενός υποπρογράμματος για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας στο πρόγραμμα LIFE μπορεί να διορθώσει τις αδυναμίες αυτές και να αυξήσει τη συνολική συνοχή της ενωσιακής χρηματοδότησης, προσφέροντας παράλληλα δυνατότητες συνέργειας με άλλες δράσεις στον τομέα του περιβάλλοντος και του κλίματος. Στον τομέα της δράσης για το κλίμα, και συνεχίζοντας το πρόγραμμα LIFE της περιόδου 2014–2020, το πρόγραμμα LIFE θα περιλαμβάνει επίσης ένα υποπρόγραμμα για τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Κατά την εκτίμηση επιπτώσεων εξετάστηκαν επίσης οι τρόποι με τους οποίους το πρόγραμμα μπορεί να διαδραματίσει σημαντικότερο ρόλο στην υλοποίηση της ενωσιακής πολιτικής για τη φύση και τη βιοποικιλότητα. Η επιλογή της δημιουργίας ενός μεγάλου ταμείου επιμερισμένης διαχείρισης στο πλαίσιο του LIFE θεωρήθηκε μη αποδοτική, αλλά το LIFE μπορεί να έχει αναβαθμισμένο ρόλο στην ενσωμάτωση πολιτικών για τη φύση και τη βιοποικιλότητα σε άλλες πολιτικές και άλλα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ, με βάση έναν πιο ισορροπημένο συμπληρωματικό προϋπολογισμό, ο οποίος θα αξιοποιούσε κονδύλια από αυτά τα χρηματοδοτικά προγράμματα.

Επιπλέον, η εκτίμηση επιπτώσεων κατέληγε στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα θα πρέπει να συνεχίσει να χορηγεί μικρές επιχορηγήσεις σε έργα βιοποικιλότητας μέσω του εθελοντικού συστήματος για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστήματος στα ευρωπαϊκά υπερπόντια εδάφη (BEST).

Προκειμένου να ενοποιηθούν τα στοιχεία του προγράμματος που αφορούν τη φύση και τη βιοποικιλότητα, δημιουργήθηκε ένα ειδικό υποπρόγραμμα στο πεδίο του περιβάλλοντος, το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα». Το πεδίο του περιβάλλοντος περιλαμβάνει επίσης ένα υποπρόγραμμα για την κυκλική οικονομία και την ποιότητα ζωής, που αποσκοπεί στην υποστήριξη άλλων πτυχών της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ένωσης και ιδιαίτερα της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία, της ορθής και αποδοτικής διαχείρισης

περιβαλλοντικών πόρων όπως ο αέρας, το νερό και η γη, και της προώθησης της ορθής περιβαλλοντικής διακυβέρνησης.

Οι επιλογές για τη βελτίωση των δυνατοτήτων αναπαραγωγής και για την αύξηση τόσο της ευελιξίας του προγράμματος όσο και της δυνατότητας εξέτασης βασικών και νεοεμφανιζόμενων θεμάτων μέσω απλοποίησης του κανονισμού και του πολυετούς προγράμματος εργασίας δεν έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις και θα πρέπει να εφαρμοστούν αμφότερες.

Στις 13 Απριλίου 2018 η επιτροπή ρυθμιστικού ελέγχου διατύπωσε θετική γνώμη με επιφυλάξεις για την εκτίμηση επιπτώσεων.

Στη γνωμοδότησή της σχετικά με το σχέδιο εκτίμησης επιπτώσεων, η επιτροπή ρυθμιστικού ελέγχου ζήτησε περαιτέρω διευκρινίσεις σχετικά με το καθεστώς παρακολούθησης και τους προτεινόμενους δείκτες για την παρούσα πρωτοβουλία. Η επιτροπή ζήτησε επίσης να αναγνωριστούν οι επιπτώσεις της προτεινόμενης επέκτασης του πεδίου εφαρμογής του προγράμματος LIFE στη φύση πάνω στη φιλοσοφία, τη δομή και τον μηχανισμό χορήγησης του LIFE. Οι συστάσεις που περιέχονται στη γνωμοδότηση ενσωματώθηκαν στην έκθεση. Ειδικότερα, η εκτίμηση επιπτώσεων διευρύνθηκε ώστε να περιγραφεί ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις που εντοπίστηκαν σε σχέση με το καθεστώς παρακολούθησης για την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού. Επιπλέον, ο κατάλογος των δεικτών για την αξιολόγηση του προγράμματος αναθεωρήθηκε ώστε να ευθυγραμμιστεί καλύτερα με τους σκοπούς του προγράμματος. Μια πιο ενδεδειγμένη ανάλυση των επιλογών για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής του προγράμματος LIFE για τη φύση και τη βιοποικιλότητα προστέθηκε στο παράρτημα 8 και η περιγραφή της συγκεκριμένης επιλογής στην εκτίμηση επιπτώσεων αναδιατυπώθηκε.

Η περίληψη και η θετική γνώμη της επιτροπής ρυθμιστικού ελέγχου διατίθενται στη διεύθυνση:

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia&year=2018&serviceId=11&s=Search>.

- **Απλούστευση**

Σύμφωνα με τον νέο δημοσιονομικό κανονισμό, ο προγραμματισμός και η λήψη αναλυτικών αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση του προγράμματος αναβάλλονται μέχρι τη θέσπιση των πολυετών προγραμμάτων εργασίας. Σε αυτό το στάδιο θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα για την απλούστευση των διαδικασιών διαχείρισης, όπως αυτές προσδιορίζονται στην εκτίμηση επιπτώσεων.

4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι δημοσιονομικές επιπτώσεις, καθώς και το προσωπικό και οι διοικητικοί πόροι που απαιτούνται για την υλοποίηση του προγράμματος, περιγράφονται στο δημοσιονομικό δελτίο που επισυνάπτεται στην παρούσα πρόταση.

5. ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- **Σχέδια εφαρμογής και ρυθμίσεις παρακολούθησης, αξιολόγησης και υποβολής εκθέσεων**

Η διαχείριση του προγράμματος LIFE γίνεται άμεσα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η υλοποίηση ορισμένων στοιχείων έχει ανατεθεί στον εκτελεστικό οργανισμό EASME, όπως θεσπίστηκε για την υλοποίηση του προγράμματος LIFE για την περίοδο 2014–2020. Λόγω της συνολικά θετικής αξιολόγησης της υλοποίησης του τρέχοντος προγράμματος, η υλοποίηση του προγράμματος LIFE για την περίοδο 2021–2027 μπορεί και αυτή να ανατεθεί

σε εκτελεστικό οργανισμό, ανάλογα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης κόστους/οφέλους και τις σχετικές αποφάσεις που θα ληφθούν.

Οι αξιολογήσεις θα διενεργηθούν σύμφωνα με τις παραγράφους 22 και 23 της Διοργανικής Συμφωνίας της 13ης Απριλίου 2016³, με την οποία τα τρία θεσμικά όργανα επιβεβαίωσαν ότι οι αξιολογήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας και πολιτικής θα πρέπει να αποτελούν τη βάση των εκτιμήσεων επιπτώσεων των επιλογών περαιτέρω δράσης. Με τις αξιολογήσεις θα εκτιμηθούν τα αποτελέσματα του προγράμματος στην πράξη, βάσει των δεικτών και στόχων του προγράμματος και βάσει μιας λεπτομερούς ανάλυσης του βαθμού στον οποίο το πρόγραμμα μπορεί να θεωρηθεί σημαντικό, αποτελεσματικό και αποδοτικό, προσφέρει αρκετή προστιθέμενη αξία για την ΕΕ και εμφανίζει συνοχή με άλλες πολιτικές της ΕΕ. Εδώ θα περιλαμβάνονται τα διδάγματα που αποκομίστηκαν, με σκοπό τον εντοπισμό τυχόν ελλείψεων ή προβλημάτων και των περιθωρίων περαιτέρω βελτίωσης των δράσεων ή των αποτελεσμάτων τους και τη μεγιστοποίηση της αξιοποίησης ή του αντίκτυπού τους.

Η πρόταση της Επιτροπής για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021–2027 θέτει πιο φιλόδοξο στόχο για την ενσωμάτωση κλιματικών πτυχών σε όλα τα προγράμματα της ΕΕ, ορίζοντας ότι τουλάχιστον το 25 % των συνολικών δαπανών της ΕΕ θα πρέπει να κατευθύνεται σε κλιματικούς σκοπούς. Η συμβολή του παρόντος προγράμματος στην επίτευξη αυτού του γενικού στόχου θα παρακολουθείται μέσω ενός συστήματος κλιματικών δεικτών της ΕΕ σε κατάλληλο επίπεδο ανάλυσης, μεταξύ άλλων με τη χρήση ακριβέστερων μεθοδολογιών όπου είναι διαθέσιμες. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρουσιάζει τις πληροφορίες αυτές ετησίως, σε όρους πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων στο πλαίσιο του ετησίου σχεδίου προϋπολογισμού.

Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να παρακολουθεί τις δαπάνες που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα, προκειμένου να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων που απορρέουν από τη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα. Θα πρέπει να εκπληρώνονται επίσης οι απαιτήσεις παρακολούθησης που προκύπτουν από άλλες σχετικές νομοθετικές πράξεις της Ένωσης.

Προκειμένου να υποστηριχθεί η πλήρης υλοποίηση της δυνατότητας του προγράμματος να συνεισφέρει σε κλιματικούς σκοπούς, η Επιτροπή θα επιδιώξει να εντοπίσει συναφείς δράσεις μέσω των διαδικασιών προετοιμασίας, υλοποίησης, επανεξέτασης και αξιολόγησης του προγράμματος.

³ Διοργανική συμφωνία μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου, της 13ης Απριλίου 2016 (ΕΕ L 123 της 12.5.2016, σ. 1–14).

Πρόταση

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

**για τη θέσπιση Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE)
και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1293/2013**

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως το άρθρο 192,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁴,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών⁵,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η πολιτική και η νομοθεσία της Ένωσης για το περιβάλλον, το κλίμα και τις συναφείς καθαρές μορφές ενέργειας έχουν επιφέρει ουσιαστικές βελτιώσεις στην κατάσταση του περιβάλλοντος. Εξακολουθούν ωστόσο να υφίστανται μεγάλες περιβαλλοντικές και κλιματικές προκλήσεις οι οποίες, εάν δεν αντιμετωπιστούν, θα έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις για την Ένωση και την ευημερία των πολιτών της.
- (2) Το Πρόγραμμα για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE), που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶ για την περίοδο 2014 έως 2020, αποτελεί το τελευταίο από μια σειρά προγραμμάτων της Ένωσης σε μια περίοδο 25 ετών που υποστηρίζουν την υλοποίηση των προτεραιοτήτων στην περιβαλλοντική και κλιματική νομοθεσία και πολιτική. Το πρόγραμμα αυτό αξιολογήθηκε θετικά σε μια πρόσφατη ενδιάμεση αξιολόγηση⁷, καθώς προδιαγράφεται αποτελεσματικό, αποδοτικό και χρήσιμο. Το πρόγραμμα LIFE για την περίοδο 2014–2020 θα πρέπει συνεπώς να συνεχιστεί, με ορισμένες τροποποιήσεις που υποδείχθηκαν κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση και τις μεταγενέστερες αξιολογήσεις. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να θεσπιστεί πρόγραμμα για

⁴ ΕΕ C της , σ. .

⁵ ΕΕ C της , σ. .

⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 614/2007 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 185).

⁷ Έκθεση σχετικά με την ενδιάμεση αξιολόγηση του Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) ([SWD\(2017\) 355 final](#)).

το περιβάλλον και τη δράση για το κλίμα (LIFE) («πρόγραμμα») για την περίοδο που ξεκινά το 2021.

- (3) Προς επιδίωξη των σκοπών και των στόχων που θέτει η νομοθεσία, η πολιτική, τα σχέδια και οι διεθνείς δεσμεύσεις της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος, του κλίματος και των συναφών καθαρών μορφών ενέργειας, το πρόγραμμα αναμένεται να συμβάλει στη στροφή προς μια οικονομία καθαρή, κυκλική, υψηλής ενεργειακής απόδοσης, χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική στην αλλαγή του κλίματος, στην προστασία και στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, καθώς και στην ανάσχεση και αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας, είτε μέσω άμεσων παρεμβάσεων είτε μέσω της υποστήριξης της ενσωμάτωσης των σκοπών αυτών σε άλλες πολιτικές.
- (4) Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευτεί να αναπτύξει μια ολοκληρωμένη απάντηση στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης της ατζέντας του 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, όπου επισημαίνεται η εγγενής σχέση μεταξύ της διαχείρισης των φυσικών πόρων ώστε να εξασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη διαθεσιμότητά τους, των υπηρεσιών οικοσυστήματος, της σύνδεσής τους με την ανθρώπινη υγεία και της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης. Σε αυτό το πνεύμα, το πρόγραμμα θα πρέπει να συμβάλλει ουσιαστικά τόσο στην οικονομική ανάπτυξη όσο και στην κοινωνική συνοχή.
- (5) Το πρόγραμμα αναμένεται να συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην επίτευξη των στόχων και σκοπών της νομοθεσίας, των στρατηγικών, των σχεδίων και των διεθνών δεσμεύσεων της Ένωσης για το περιβάλλον, το κλίμα και τις συναφείς καθарές μορφές ενέργειας, ιδίως της ατζέντας του 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη⁸, της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα⁹ και της συμφωνίας του Παρισιού που εγκρίθηκε στο πλαίσιο της σύμβασης-πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή¹⁰ («συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή»).
- (6) Για την επίτευξη των γενικών σκοπών, η υλοποίηση της δέσμης μέτρων για την κυκλική οικονομία¹¹, του πλαισίου πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια για το 2030^{12,13,14}, της ενωσιακής νομοθεσίας για τη φύση¹⁵ και των σχετικών πολιτικών^{16,17,18,19,20} είναι ιδιαίτερα σημαντική.
- (7) Η συμμόρφωση με τις δεσμεύσεις της Ένωσης στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή επιβάλλει τον μετασχηματισμό της Ένωσης σε

⁸ Ατζέντα για το 2030, ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στις 25/09/2015.

⁹ 93/626/ΕΟΚ: Απόφαση του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 1993, σχετικά με τη σύναψη της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλομορφία (ΕΕ L 309 της 13.12.1993, σ. 1).

¹⁰ ΕΕ L 282 της 19.10.2016, σ. 4.

¹¹ COM(2015) 614 final της 02.12.2015.

¹² Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030, COM(2014)15 της 22.01.2014.

¹³ Στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, COM(2013)216 της 16.04.2013.

¹⁴ Δέσμη μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους», COM(2016) 860 της 30.11.2016.

¹⁵ Σχέδιο δράσης για τη φύση, τον άνθρωπο και την οικονομία, COM(2017)198 της 27.04.2017.

¹⁶ Πρόγραμμα «Καθαρός αέρας» για την Ευρώπη, COM(2013)918.

¹⁷ Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1).

¹⁸ Θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους, COM(2006)231.

¹⁹ Στρατηγική για την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών, COM/2016/0501 final.

²⁰ Σχέδιο δράσης για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων, σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 6 της οδηγίας 2014/94/ΕΕ της 8.11.2017.

μια κοινωνία υψηλής ενεργειακής απόδοσης, χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή. Αυτό, με τη σειρά του, απαιτεί δράσεις που να επικεντρώνονται ιδιαίτερα σε τομείς με τον υψηλότερο αντίκτυπο στα σημερινά επίπεδα παραγωγής CO₂ και ρύπανσης και που να συνεισφέρουν στην εφαρμογή του πλαισίου πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030 και των ενοποιημένων εθνικών σχεδίων των κρατών μελών για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και προετοιμασίες για τη στρατηγική της Ένωσης για το κλίμα και την ενέργεια στα μέσα του αιώνα και μακροπρόθεσμα. Το πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης μέτρα που να συνεισφέρουν στην υλοποίηση της πολιτικής της Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, προκειμένου να περιοριστούν οι δυσμενείς συνέπειες της αλλαγής του κλίματος.

- (8) Η μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας αποτελεί απαραίτητη συμβολή στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, με παράλληλα οφέλη για το περιβάλλον. Οι δράσεις ανάπτυξης ικανοτήτων προς υποστήριξη της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, που έως το 2020 χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», θα πρέπει να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα LIFE καθώς ο σκοπός τους δεν είναι η χρηματοδότηση της αριστείας και η παραγωγή καινοτομίας αλλά η υποστήριξη της διείσδυσης ήδη διαθέσιμων τεχνολογιών που θα συμβάλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Η συμπερίληψη αυτών των δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων στο πρόγραμμα LIFE προσφέρει πλούσιες δυνατότητες συνέργειας μεταξύ των υποπρογραμμάτων και αυξάνει τη συνολική συνοχή της ενωσιακής χρηματοδότησης. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να συλλεχθούν και να δημοσιοποιηθούν δεδομένα σχετικά με τη διείσδυση των υφιστάμενων λύσεων έρευνας και καινοτομίας στα έργα LIFE, μεταξύ άλλων από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» και τα πρόδρομα προγράμματα.
- (9) Στις εκτιμήσεις επιπτώσεων της νομοθεσίας για τις καθαρές μορφές ενέργειας υπολογίζεται ότι η επίτευξη των ενεργειακών στόχων της Ένωσης για το 2030 θα απαιτήσει πρόσθετες επενδύσεις ύψους 177 δισ. EUR ετησίως κατά την περίοδο 2021–2030. Τα μεγαλύτερα κενά αφορούν τις επενδύσεις στη μείωση εκπομπών από τα κτίρια (ενεργειακή απόδοση και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μικρής κλίμακας), όπου απαιτείται διοχέτευση κεφαλαίων σε έργα με ισχυρά καταναμημένο χαρακτήρα. Ένας από τους σκοπούς του υποπρογράμματος για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας είναι η δημιουργία ικανοτήτων για την ανάπτυξη και την ομαδοποίηση έργων, ώστε να στηριχθεί η απορρόφηση κεφαλαίων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων και να ενεργοποιηθούν επενδύσεις σε καθαρές μορφές ενέργειας, μεταξύ άλλων με τη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων που παρέχει το InvestEU.
- (10) Οι συνέργειες με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» αναμένεται να διασφαλίζουν ότι οι ανάγκες σε έρευνα και τεχνολογία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στους τομείς του περιβάλλοντος, του κλίματος και της ενέργειας αναγνωρίζονται και προσδιορίζονται κατά τη διαδικασία στρατηγικού σχεδιασμού της έρευνας και καινοτομίας του «Ορίζων Ευρώπη». Το πρόγραμμα LIFE θα πρέπει να συνεχίσει να λειτουργεί ως καταλύτης για την εφαρμογή της πολιτικής και της νομοθεσίας της ΕΕ για το περιβάλλον, το κλίμα και τις καθαρές μορφές ενέργειας, μεταξύ άλλων με την υιοθέτηση και την εφαρμογή των αποτελεσμάτων έρευνας και καινοτομίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», και να βοηθήσει στην εφαρμογή τους σε ευρύτερη κλίμακα όπου αυτά μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση ζητημάτων σχετικών με το περιβάλλον, το κλίμα και τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» μπορεί να

προσφέρει υποστήριξη στην κλιμάκωση και την εμπορευματοποίηση επαναστατικών νέων ιδεών που ενδέχεται να προκύψουν από την υλοποίηση έργων του προγράμματος LIFE.

- (11) Δράση η οποία έχει λάβει ενίσχυση από το πρόγραμμα μπορεί να λάβει ενίσχυση και από οποιοδήποτε άλλο ενωσιακό πρόγραμμα, υπό τον όρο ότι οι ενισχύσεις δεν καλύπτουν τις ίδιες δαπάνες. Οι δράσεις που λαμβάνουν σωρευτική χρηματοδότηση από διαφορετικά ενωσιακά προγράμματα ελέγχονται μόνο μία φορά για όλα τα εμπλεκόμενα προγράμματα και τους αντίστοιχους ισχύοντες κανόνες.
- (12) Η πιο πρόσφατη δέσμη επισκόπησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ένωση²¹ υποδεικνύει ότι χρειάζεται ακόμα σημαντική πρόοδος ώστε να επιταχυνθεί η υλοποίηση του περιβαλλοντικού κεκτημένου της Ένωσης και να ενισχυθεί η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών και κλιματικών σκοπών σε άλλες πολιτικές. Κατά συνέπεια, το πρόγραμμα θα πρέπει να λειτουργήσει ως καταλύτης προκειμένου να επιτελεστεί η απαιτούμενη πρόοδος μέσω της ανάπτυξης, δοκιμής και αναπαραγωγής νέων προσεγγίσεων, της ανάπτυξης, παρακολούθησης και επανεξέτασης υποστηρικτικών πολιτικών, της ενίσχυσης της συμμετοχής ενδιαφερόμενων φορέων, της κινητοποίησης επενδύσεων από ενωσιακά επενδυτικά προγράμματα ή άλλες πηγές, και της υποστήριξης δράσεων με στόχο την άρση των διάφορων εμποδίων στην αποτελεσματική υλοποίηση των βασικών σχεδίων που απαιτεί η περιβαλλοντική νομοθεσία.
- (13) Η ανάσχεση και η αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας, μεταξύ άλλων και στα θαλάσσια οικοσυστήματα, απαιτεί στήριξη για την ανάπτυξη, την υλοποίηση, την επιβολή και την αξιολόγηση της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα μέχρι το 2020²², της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου²³, της οδηγίας 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²⁴ και του κανονισμού (ΕΕ) 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²⁵, ιδίως μέσω της δημιουργίας της γνωσιακής βάσης για την κατάρτιση και την υλοποίηση πολιτικών και μέσω της ανάπτυξης, της δοκιμής, της επίδειξης και της εφαρμογής βέλτιστων πρακτικών και λύσεων σε μικρή κλίμακα ή προσαρμοσμένων σε συγκεκριμένα τοπικά, περιφερειακά ή εθνικά πλαίσια, όπως οι ενοποιημένες προσεγγίσεις στην υλοποίηση των πλαισίων δράσης προτεραιότητας που καταρτίζονται με βάση την οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Η Ένωση οφείλει να παρακολουθεί τις δαπάνες που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα, προκειμένου να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων που απορρέουν από τη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα. Θα πρέπει να εκπληρώνονται επίσης οι απαιτήσεις παρακολούθησης που προκύπτουν από άλλες σχετικές νομοθετικές πράξεις της Ένωσης.

²¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Η Επισκόπηση της Περιβαλλοντικής Εφαρμογής της ΕΕ: Κοινές προκλήσεις και πώς να συνδυαστούν οι προσπάθειες με σκοπό να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα» (COM/2017/063 final).

²² COM(2011) 244 final.

²³ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σ. 7).

²⁴ Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ L 20 της 26.1.2010, σ. 7).

²⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΕΕ L 317 της 4.11.2014, σ. 35).

- (14) Πρόσφατες αξιολογήσεις και εκτιμήσεις, συμπεριλαμβανομένης της ενδιάμεσης επανεξέτασης της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα έως το 2020 και του ελέγχου καταλληλότητας της νομοθεσίας για τη φύση, υποδεικνύουν ότι μία από τις κυριότερες αιτίες για την ανεπαρκή εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας για τη φύση και της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα είναι η έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης. Τα βασικά χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης, όπως το [Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας] μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά στην κάλυψη αυτών των αναγκών. Το πρόγραμμα μπορεί να βελτιώσει περαιτέρω την αποδοτικότητα της ενσωμάτωσης αυτής μέσω στρατηγικών έργων για τη φύση, αφιερωμένων στην κατάλυση της εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής για τη φύση και τη βιοποικιλότητα, συμπεριλαμβανομένων των δράσεων που καθορίζονται στα πλαίσια δράσης προτεραιότητας που θεσπίστηκαν σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Τα στρατηγικά έργα για τη φύση θα πρέπει να υποστηρίζουν προγράμματα δράσεων στα κράτη μέλη για την ενσωμάτωση συναφών σκοπών σχετικών με τη φύση και τη βιοποικιλότητα σε άλλες πολιτικές και χρηματοδοτικά προγράμματα, ώστε να διασφαλίζεται η κινητοποίηση κατάλληλων κονδυλίων για την υλοποίηση των πολιτικών αυτών. Στο πλαίσιο του δικού τους στρατηγικού σχεδίου για την κοινή γεωργική πολιτική, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να χρησιμοποιήσουν ένα ορισμένο μερίδιο των κονδυλίων του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου για την Αγροτική Ανάπτυξη προκειμένου να προσελκύσουν υποστήριξη για δράσεις που συμπληρώνουν τα στρατηγικά έργα για τη φύση, όπως ορίζεται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.
- (15) Το εθελοντικό σύστημα για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστήματος στα ευρωπαϊκά υπερπόντια εδάφη (BEST) προάγει τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένης της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, και της βιώσιμης χρήσης των υπηρεσιών οικοσυστήματος, συμπεριλαμβανομένων των προσεγγίσεων οικοσυστηματικής βάσης στον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, στις εξόχως απόκεντρες περιοχές και στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη της Ένωσης. Το σύστημα BEST βοήθησε στην αύξηση της συνειδητοποίησης της οικολογικής σπουδαιότητας των εξόχως απόκεντρων περιοχών και των υπερπόντιων χωρών και εδαφών ως προς τη διατήρηση της παγκόσμιας βιοποικιλότητας. Στις υπουργικές δηλώσεις που εξέδωσαν το 2017 και το 2018, οι υπερπόντιες χώρες και εδάφη εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για αυτό το μικρό πρόγραμμα επιχορηγήσεων για τη βιοποικιλότητα. Ενδείκνυται να επιτραπεί στο πρόγραμμα να συνεχίσει τη χρηματοδότηση μικρών επιχορηγήσεων για τη βιοποικιλότητα, τόσο στις εξόχως απόκεντρες περιοχές όσο και στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη.
- (16) Η προώθηση της κυκλικής οικονομίας απαιτεί αλλαγή νοοτροπίας ως προς τους τρόπους σχεδίασης, παραγωγής, κατανάλωσης και απόρριψης υλικών και προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των πλαστικών υλών. Το πρόγραμμα αναμένεται να συνεισφέρει στη μετάβαση σε ένα μοντέλο κυκλικής οικονομίας μέσω της παροχής οικονομικής υποστήριξης σε μια ποικιλία φορέων (επιχειρήσεις, δημόσιες αρχές, καταναλωτές), ιδίως μέσω της εφαρμογής, της ανάπτυξης και της αναπαραγωγής βέλτιστων τεχνολογιών, πρακτικών και λύσεων προσαρμοσμένων σε συγκεκριμένα τοπικά, περιφερειακά ή εθνικά πλαίσια, μεταξύ άλλων διαμέσου ολοκληρωμένων προσεγγίσεων για την υλοποίηση σχεδίων διαχείρισης και πρόληψης των αποβλήτων. Μέσω της υποστήριξης της στρατηγικής για τις πλαστικές ύλες, μπορούν να αναληφθούν δράσεις ειδικά για την αντιμετώπιση του προβλήματος των θαλάσσιων απορριμμάτων.

- (17) Ο μακροπρόθεσμος στόχος της Ένωσης για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα είναι η επίτευξη επιπέδων ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα που δεν προκαλούν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις και κινδύνους για την υγεία του ανθρώπου. Η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την ατμοσφαιρική ρύπανση είναι υψηλή και οι πολίτες αναμένουν από τις αρμόδιες αρχές να αναλαμβάνουν δράση. Η οδηγία (ΕΕ) 2016/2284 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²⁶ τονίζει τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η χρηματοδότηση της Ένωσης στην επίτευξη των σκοπών για τον καθαρό αέρα. Ως εκ τούτου, το πρόγραμμα θα πρέπει να υποστηρίζει έργα, μεταξύ αυτών και στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα, τα οποία έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιούν δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους, να επιδεικνύουν ορθές πρακτικές και να καταλύουν την υλοποίηση των σχεδίων και της νομοθεσίας για την ποιότητα του αέρα σε τοπικό, περιφερειακό, πολυπεριφερειακό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.
- (18) Η οδηγία 2000/60/ΕΚ θέσπισε πλαίσιο για την προστασία των επιφανειακών, των παράκτιων, των μεταβατικών και των υπόγειων υδάτων της Ένωσης. Οι σκοποί της οδηγίας υποστηρίζονται από το προσχέδιο για τη διαφύλαξη των υδατικών πόρων της Ευρώπης²⁷, στο οποίο ζητείται καλύτερη υλοποίηση και αυξημένη ενσωμάτωση των σκοπών της πολιτικής για τα ύδατα σε άλλους τομείς πολιτικής. Επομένως, το πρόγραμμα θα πρέπει να υποστηρίζει έργα που συμβάλλουν στην αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας 2000/60/ΕΚ και άλλων νομοθετικών πράξεων της Ένωσης για τα ύδατα οι οποίες συνεισφέρουν στην επίτευξη καλής κατάστασης των υδατικών συστημάτων της Ένωσης, με την εφαρμογή, ανάπτυξη και αναπαραγωγή βέλτιστων πρακτικών, καθώς και μέσω της κινητοποίησης συμπληρωματικών δράσεων στο πλαίσιο άλλων ενωσιακών προγραμμάτων ή χρηματοδοτικών πόρων.
- (19) Η προστασία και η αποκατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος είναι ένας από τους γενικούς στόχους της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ένωσης. Το πρόγραμμα θα πρέπει να υποστηρίζει τα εξής: τη διαχείριση, συντήρηση, αποκατάσταση και παρακολούθηση της βιοποικιλότητας και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, ιδίως στους θαλάσσιους τόπους Natura 2000, και την προστασία των ειδών οργανισμών σύμφωνα με τα πλαίσια δράσης υψηλής προτεραιότητας που αναπτύσσονται σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ· την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης σύμφωνα με την οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²⁸· την προώθηση καθαρών και υγιεινών θαλασσών· την υλοποίηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τις πλαστικές ύλες σε μια κυκλική οικονομία, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ιδιαίτερα το πρόβλημα της απώλειας αλιευτικών εργαλείων και της ρύπανσης των θαλασσών· και την προώθηση της συμμετοχής της Ένωσης στη διεθνή διακυβέρνηση των ωκεανών, που είναι ουσιώδους σημασίας για την επίτευξη των στόχων της ατζέντας του 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη και για τη διασφάλιση της υγείας των ωκεανών προς όφελος των μελλοντικών γενεών. Τα στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα και τα στρατηγικά έργα για τη φύση, στο πλαίσιο του προγράμματος, θα πρέπει να περιλαμβάνουν συναφείς δράσεις με στόχο την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

²⁶ Οδηγία (ΕΕ) 2016/2284 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2016, σχετικά με τη μείωση των εθνικών εκπομπών ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων, την τροποποίηση της οδηγίας 2003/35/ΕΚ και την κατάργηση της οδηγίας 2001/81/ΕΚ (ΕΕ L 344 της 17.12.2016, σ. 1).

²⁷ COM(2012) 673 final.

²⁸ Οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον (οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική) (ΕΕ L 164 της 25.6.2008, σ. 19).

- (20) Η βελτίωση της διακυβέρνησης πάνω σε θέματα περιβάλλοντος, κλιματικής αλλαγής και μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας απαιτεί τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών μέσω της ενίσχυσης της ευαισθητοποίησης του κοινού, της δραστηριοποίησης των καταναλωτών και της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων φορέων, όπως οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, στη διαβούλευση πάνω στις σχετικές πολιτικές αλλά και την υλοποίησή τους.
- (21) Η βελτίωση της διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να αποτελεί κοινό σκοπό για όλα τα υποπρογράμματα του προγράμματος, αλλά το πρόγραμμα θα πρέπει να υποστηρίζει επιπλέον την ανάπτυξη και την υλοποίηση της οριζόντιας νομοθεσίας για την περιβαλλοντική διακυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας για την εφαρμογή της σύμβασης για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα²⁹, της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (UNECE).
- (22) Το πρόγραμμα θα πρέπει να προετοιμάζει και να υποστηρίζει τους φορείς της αγοράς για τη μετάβαση σε μια οικονομία καθαρή, κυκλική, υψηλής ενεργειακής απόδοσης, χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, με τη δοκιμή νέων επιχειρηματικών ευκαιριών, την αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων, τη διευκόλυνση της πρόσβασης των καταναλωτών σε βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες, τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση των διαμορφωτών κοινής γνώμης και τη δοκιμή νέων μεθόδων για την προσαρμογή των υφιστάμενων διαδικασιών και του σημερινού επιχειρηματικού τοπίου. Προκειμένου να υποστηριχθεί η ευρύτερη διεύθυνση των βιώσιμων λύσεων, θα πρέπει να ενισχυθεί η αποδοχή τους από το ευρύ κοινό και η δραστηριοποίηση των καταναλωτών.
- (23) Σε ενωσιακό επίπεδο, οι μεγάλες επενδύσεις σε περιβαλλοντικές και κλιματικές δράσεις χρηματοδοτούνται κατά κύριο λόγο από τα μεγάλα χρηματοδοτικά προγράμματα της Ένωσης (ενσωμάτωση). Στο πλαίσιο του καταλυτικού τους ρόλου, τα στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα και τα στρατηγικά έργα για τη φύση που θα αναπτυχθούν βάσει του προγράμματος θα πρέπει να αξιοποιούν ευκαιρίες χρηματοδότησης από εκείνα τα χρηματοδοτικά προγράμματα και από άλλες πηγές, όπως εθνικά κονδύλια, και να δημιουργούν συνέργειες.
- (24) Εκφράζοντας τη σημασία της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της Ένωσης για την εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού και τη δέσμευση στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, το παρόν πρόγραμμα θα συνεισφέρει στην ενσωμάτωση δράσεων για το κλίμα και στην επίτευξη ενός στόχου σύμφωνα με τον οποίο το 25 % των συνολικών δαπανών του προϋπολογισμού της ΕΕ θα κατευθύνεται σε κλιματικούς σκοπούς. Οι δράσεις στο πλαίσιο του παρόντος προγράμματος αναμένεται ότι θα συνεισφέρουν το 61 % του συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου του προγράμματος σε κλιματικούς σκοπούς. Οι σχετικές δράσεις θα προσδιορίζονται κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας και της εφαρμογής του προγράμματος και θα επαναξιολογούνται στο πλαίσιο των σχετικών διαδικασιών αξιολόγησης και επανεξέτασης.
- (25) Κατά την υλοποίηση του προγράμματος θα πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη η στρατηγική για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές³⁰ βάσει του άρθρου 349 της ΣΛΕΕ και δεδομένων των ιδιαίτερων αναγκών και αδυναμιών των περιοχών αυτών. Θα πρέπει

²⁹ EE L 124 της 17.5.2005, σ. 4.

³⁰ COM(2017) 623 final.

επίσης να λαμβάνονται υπόψη άλλες πολιτικές της Ένωσης πέρα από τις πολιτικές για το περιβάλλον, το κλίμα και τη μετάβαση σε συναφείς καθαρές μορφές ενέργειας.

- (26) Προς υποστήριξη της υλοποίησης του προγράμματος, η Επιτροπή θα πρέπει να συνεργαστεί με τα εθνικά σημεία επαφής του προγράμματος, να οργανώσει σεμινάρια και εργαστήρια, να δημοσιεύσει καταλόγους έργων που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα ή να αναλάβει άλλες δραστηριότητες με στόχο τη διάδοση των αποτελεσμάτων των έργων και τη διευκόλυνση της ανταλλαγής εμπειριών, γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών και της αναπαραγωγής των αποτελεσμάτων των έργων αυτών σε ολόκληρη την Ένωση. Οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να απευθύνονται κατά κύριο λόγο προς τα κράτη μέλη με χαμηλό βαθμό απορρόφησης κεφαλαίων και θα πρέπει να διευκολύνουν την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ δικαιούχων, αιτούντων ή ενδιαφερόμενων φορέων ολοκληρωμένων και υπό εξέλιξη έργων στον ίδιο τομέα.
- (27) Το Δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Εφαρμογή και την Επιβολή του Δικαίου του Περιβάλλοντος (IMPEL), το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εισαγγελέων για το Περιβάλλον (ENPE) και το Φόρουμ Δικαστών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον (EUFJE) δημιουργήθηκαν για να διευκολυνθεί η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και διαδραματίζουν μοναδικό ρόλο στην επιβολή της ενωσιακής νομοθεσίας για το περιβάλλον. Συνεισφέρουν ιδιαίτερα στην ενίσχυση της συνοχής στην εφαρμογή και την επιβολή της ενωσιακής περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε ολόκληρη την Ένωση, ώστε να αποφεύγονται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας των περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων και των μηχανισμών επιβολής του νόμου μέσω ενός συστήματος δικτύωσης, τόσο σε επίπεδο Ένωσης όσο και σε επίπεδο κρατών μελών, και συμμετέχουν στην ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σε διάφορα διοικητικά επίπεδα, καθώς και μέσω της κατάρτισης και διεξοδικών συζητήσεων σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα και ζητήματα επιβολής της νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών παρακολούθησης και αδειοδότησης. Δεδομένης της συνεισφοράς τους στους σκοπούς του προγράμματος, είναι σκόπιμο να επιτραπεί η χορήγηση επιχορηγήσεων στο IMPEL, το ENPE και το EUFJE χωρίς πρόσκληση για υποβολή προτάσεων, προκειμένου να συνεχιστεί η υποστήριξη των δραστηριοτήτων των ενώσεων αυτών. Επιπλέον, σε άλλες περιπτώσεις μπορεί να μην απαιτείται πρόσκληση σύμφωνα με τις γενικές απαιτήσεις του δημοσιονομικού κανονισμού, π.χ. για τους οργανισμούς που έχουν οριστεί από τα κράτη μέλη και λειτουργούν υπό την ευθύνη τους, εφόσον τα εν λόγω κράτη μέλη κατονομάζονται ως δικαιούχοι επιχορήγησης σε νομοθετική πράξη της Ένωσης.
- (28) Είναι σκόπιμο να καθοριστεί συνολικό χρηματοδοτικό κονδύλιο για το πρόγραμμα, το οποίο θα αποτελέσει το ποσό προνομιακής αναφοράς, κατά την έννοια του σημείου 17 της Διοργανικής Συμφωνίας, της 2ας Δεκεμβρίου 2013, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής για τη δημοσιονομική πειθαρχία, τη συνεργασία σε δημοσιονομικά θέματα και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση³¹, για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατά την ετήσια διαδικασία του προϋπολογισμού.
- (29) Οι οριζόντιοι δημοσιονομικοί κανόνες που εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 322 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν εφαρμογή στον παρόντα κανονισμό. Οι κανόνες αυτοί παρατίθενται στον δημοσιονομικό κανονισμό και καθορίζουν συγκεκριμένα τη

³¹ EE C 373 της 20.12.2013, σ. 1.

διαδικασία εκπόνησης και εφαρμογής του προϋπολογισμού μέσω επιχορηγήσεων, προμηθειών, επάθλων και έμμεσης εκτέλεσης και προβλέπουν ελέγχους της ευθύνης των οικονομικών φορέων. Οι κανόνες που θεσπίζονται βάσει του άρθρου 322 της ΣΛΕΕ αφορούν επίσης την προστασία του προϋπολογισμού της Ένωσης σε περιπτώσεις γενικευμένων ελλείψεων όσον αφορά το κράτος δικαίου στα κράτη μέλη, δεδομένου ότι ο σεβασμός του κράτους δικαίου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και την αποτελεσματική χρηματοδότηση της ΕΕ.

- (30) Σύμφωνα με τις διατάξεις του δημοσιονομικού κανονισμού, του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³², του κανονισμού (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου³³, του κανονισμού (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου³⁴ και του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου³⁵, τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης πρέπει να προστατεύονται μέσω αναλογικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης, του εντοπισμού, της έρευνας και της διόρθωσης των παρατυπιών και της απάτης, της ανάκτησης των κονδυλίων που απωλέσθηκαν, καταβλήθηκαν αχρεωστήτως ή δεν χρησιμοποιήθηκαν σωστά και, όπου ενδείκνυται, της επιβολής διοικητικών κυρώσεων. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 και τον κανονισμό (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) μπορεί να διενεργεί έρευνες, συμπεριλαμβανομένων επιτόπιων ελέγχων και επιθεωρήσεων, με σκοπό να διαπιστωθεί αν υπάρχει απάτη, διαφθορά ή άλλη παράνομη δραστηριότητα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1939, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO) μπορεί να διερευνά και να διώκει περιπτώσεις απάτης και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, όπως προβλέπεται στην οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³⁶. Σύμφωνα με τον δημοσιονομικό κανονισμό, κάθε πρόσωπο ή οντότητα που είναι αποδέκτης κονδυλίων της Ένωσης οφείλει να συνεργάζεται πλήρως για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, να παρέχει τα αναγκαία δικαιώματα και πρόσβαση στην Επιτροπή, την OLAF, την EPPO και το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ) και να μεριμνά ώστε τυχόν τρίτοι που συμμετέχουν στην εκτέλεση κονδυλίων της Ένωσης να εκχωρούν ισοδύναμα δικαιώματα.
- (31) Τα είδη χρηματοδότησης και οι μέθοδοι εφαρμογής θα πρέπει να επιλέγονται με βάση τη δυνατότητά τους να συμβάλλουν στην επίτευξη των συγκεκριμένων σκοπών των

³² Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Σεπτεμβρίου 2013, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου (ΕΕ L 248 της 18.9.2013, σ. 1).

³³ Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 312 της 23.12.1995, σ. 1).

³⁴ Κανονισμός (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 1996, σχετικά με τους ελέγχους και εξακριβώσεις που διεξάγει επιτοπίως η Επιτροπή με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από απάτες και λοιπές παρατυπίες (ΕΕ L 292 της 15.11.1996, σ. 2).

³⁵ [Πλήρης τίτλος + στοιχεία Επίσημης Εφημερίδας].

³⁶ Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης (ΕΕ L 198 της 28.7.2017, σ. 29).

δράσεων και να αποφέρουν αποτελέσματα, λαμβανομένων υπόψη, ιδίως, του κόστους των ελέγχων, του διοικητικού φόρτου και του αναμενόμενου κινδύνου μη συμμόρφωσης. Όσον αφορά τις επιχορηγήσεις, θα πρέπει να εξετάζεται η χρήση κατ' αποκοπήν ποσών, ενιαίων ποσοστών και κλιμάκων κόστους ανά μονάδα.

- (32) Οι σκοποί πολιτικής του προγράμματος θα πρέπει να επιδιώκονται και μέσω χρηματοδοτικών μέσων και δημοσιονομικών εγγυήσεων στο πλαίσιο του ή των παραθύρων πολιτικής [...] του μηχανισμού InvestEU.
- (33) Σύμφωνα με το άρθρο 94 της απόφασης 2013/755/ΕΕ του Συμβουλίου³⁷, οι οντότητες που είναι εγκατεστημένες στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση σύμφωνα με τους κανόνες και τους σκοπούς του προγράμματος και τις πιθανές ρυθμίσεις που ισχύουν στο κράτος μέλος με το οποίο συνδέεται η συγκεκριμένη υπερπόντια χώρα ή έδαφος. Η συμμετοχή των οντοτήτων αυτών στο παρόν πρόγραμμα θα πρέπει να εστιάζεται κυρίως σε έργα του υποπρογράμματος «Φύση και βιοποικιλότητα».
- (34) Το πρόγραμμα θα πρέπει να είναι ανοικτό σε τρίτες χώρες με βάση τις συμφωνίες μεταξύ της Ένωσης και των εν λόγω χωρών, στις οποίες καθορίζονται οι ειδικές προϋποθέσεις για τη συμμετοχή τους.
- (35) Οι τρίτες χώρες που είναι μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) μπορούν να συμμετέχουν στα προγράμματα της Ένωσης στο πλαίσιο της συνεργασίας που θεσπίζεται δυνάμει της συμφωνίας ΕΟΧ, η οποία προβλέπει την υλοποίηση προγραμμάτων με απόφαση βάσει της εν λόγω συμφωνίας. Τρίτες χώρες μπορούν επίσης να συμμετέχουν, βάσει άλλων νομικών πράξεων. Στον παρόντα κανονισμό θα πρέπει να θεσπιστεί ειδική διάταξη για την παροχή των απαιτούμενων δικαιωμάτων και της απαιτούμενης πρόσβασης στον αρμόδιο διατάκτη, στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο ώστε να ασκούν τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους με ολοκληρωμένο τρόπο.
- (36) Σύμφωνα με τα σημεία 22 και 23 της διοργανικής συμφωνίας της 13ης Απριλίου 2016 για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου, το παρόν πρόγραμμα θα πρέπει να αξιολογείται βάσει των πληροφοριών που συλλέγονται μέσω ειδικών απαιτήσεων παρακολούθησης, ενώ παράλληλα αποφεύγεται η υπερβολική ρύθμιση και ο διοικητικός φόρτος, ιδίως για τα κράτη μέλη. Στις απαιτήσεις αυτές μπορούν να περιλαμβάνονται, όπου αρμόζει, μετρήσιμοι δείκτες ως βάση για την αξιολόγηση των επιδράσεων του προγράμματος στην πράξη. Ο πλήρης αντίκτυπος του προγράμματος επέρχεται μέσω έμμεσων, μακροπρόθεσμων και δύσκολα μετρήσιμων συνεισφορών στην επίτευξη του πλήρους φάσματος των περιβαλλοντικών και κλιματικών σκοπών της Ένωσης. Για την παρακολούθηση του προγράμματος, οι άμεσοι δείκτες εκροών και οι απαιτήσεις παρακολούθησης που καθορίζονται με τον παρόντα κανονισμό θα πρέπει να συμπληρώνονται με τη συνάθροιση ειδικών δεικτών σε επίπεδο έργου, οι οποίοι θα περιγράφονται στα προγράμματα εργασίας ή στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, μεταξύ άλλων σχετικά με το Natura 2000 και τις εκπομπές ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων.
- (37) Για να επιτρέπεται η επανεξέταση των δεικτών, θα πρέπει να ανατεθεί στην Επιτροπή η εξουσία έκδοσης πράξεων σύμφωνα με το άρθρο 290 της Συνθήκης για τη

³⁷

Απόφαση 2013/755/ΕΕ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2013, για τη σύνδεση των Υπερπόντιων Χωρών και Εδαφών με την Ευρωπαϊκή Ένωση («απόφαση για τη σύνδεση ΥΧΕ-ΕΕ») (ΕΕ L 344 της 19.12.2013, σ. 1).

λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την τροποποίηση των δεικτών που χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς της υποβολής εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο του προγράμματος ως προς την επίτευξη των γενικών και ειδικών σκοπών του, ιδίως προκειμένου να ευθυγραμμιστούν με τους δείκτες που καθορίζονται σε άλλα ενωσιακά προγράμματα. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό η Επιτροπή να διεξάγει, κατά τις προπαρασκευαστικές της εργασίες, τις κατάλληλες διαβουλεύσεις, μεταξύ άλλων σε επίπεδο εμπειρογνομόνων, και αυτές να πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές που ορίζονται στη διοργανική συμφωνία της 13ης Απριλίου 2016 για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου. Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ίση συμμετοχή στην προετοιμασία των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο λαμβάνουν όλα τα έγγραφα κατά τον ίδιο χρόνο με τους εμπειρογνώμονες των κρατών μελών, και οι εμπειρογνώμονές τους έχουν συστηματικά πρόσβαση στις συνεδριάσεις των ομάδων εμπειρογνομόνων της Επιτροπής που ασχολούνται με την προετοιμασία των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων.

- (38) Δεδομένου ότι οι σκοποί του παρόντος κανονισμού, δηλαδή η συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην επίτευξη των σκοπών και των στόχων της νομοθεσίας, των στρατηγικών, των σχεδίων ή των διεθνών δεσμεύσεων της Ένωσης για το περιβάλλον, το κλίμα και τις συναφείς καθαρές μορφές ενέργειας, δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων του παρόντος κανονισμού, να επιτευχθούν καλύτερα σε ενωσιακό επίπεδο, η Ένωση μπορεί να θεσπίζει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως διατυπώνεται στο ίδιο άρθρο, ο παρών κανονισμός δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των σκοπών αυτών.
- (39) Συνεπώς, ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 θα πρέπει να καταργηθεί,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1 *Αντικείμενο*

Με τον παρόντα κανονισμό θεσπίζεται το Πρόγραμμα για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) (το «πρόγραμμα»).

Καθορίζονται οι σκοποί του προγράμματος, ο προϋπολογισμός για την περίοδο 2021–2027, οι μορφές χρηματοδότησης της Ένωσης και οι κανόνες για την παροχή της εν λόγω χρηματοδότησης.

Άρθρο 2 *Ορισμοί*

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- 1) «στρατηγικά έργα για τη φύση»: έργα που υποστηρίζουν την επίτευξη των σκοπών της Ένωσης για τη φύση και τη βιοποικιλότητα μέσω της υλοποίησης συνεπών προγραμμάτων δράσης στα κράτη μέλη για την ενσωμάτωση αυτών των σκοπών και

προτεραιοτήτων σε άλλες πολιτικές και χρηματοδοτικά μέσα, μεταξύ άλλων μέσω της συντονισμένης εφαρμογής των πλαισίων δράσης προτεραιότητας που θεσπίστηκαν δυνάμει της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

- 2) «στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα»: έργα που υλοποιούν, σε περιφερειακή, πολυπεριφερειακή, εθνική ή υπερεθνική κλίμακα, περιβαλλοντικές ή κλιματικές στρατηγικές ή σχέδια δράσης που αναπτύσσονται από τις αρχές των κρατών μελών και που απαιτούνται από συγκεκριμένη νομοθεσία ή πολιτική της Ένωσης για το περιβάλλον, το κλίμα ή τις συναφείς καθαρές μορφές ενέργειας, ενώ παράλληλα εξασφαλίζουν τη συμμετοχή ενδιαφερόμενων φορέων και προωθούν τον συντονισμό και την κινητοποίηση τουλάχιστον μίας άλλης ενωσιακής, εθνικής ή ιδιωτικής πηγής χρηματοδότησης·
- 3) «έργα τεχνικής βοήθειας»: έργα που υποστηρίζουν την ανάπτυξη ικανοτήτων για τη συμμετοχή σε τυπικά έργα δράσης, την προετοιμασία στρατηγικών ολοκληρωμένων έργων, την προετοιμασία της πρόσβασης σε άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης ή άλλα μέτρα που απαιτούνται για την προετοιμασία της κλιμάκωσης ή της αναπαραγωγής των αποτελεσμάτων άλλων έργων που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα, από τα πρόδρομα προγράμματα αυτού ή από άλλα ενωσιακά προγράμματα, με στόχο την επίτευξη των σκοπών που ορίζονται στο άρθρο 3·
- 4) «τυπικά έργα δράσης»: έργα άλλα από τα στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα, τα στρατηγικά έργα για τη φύση ή τα έργα τεχνικής βοήθειας, τα οποία αποσκοπούν στην επίτευξη των ειδικών σκοπών του προγράμματος που καθορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2·
- 5) «συνδυαστικές πράξεις»: δράσεις που υποστηρίζονται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο συνδυαστικών μηχανισμών σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/... (ο «δημοσιονομικός κανονισμός»), και οι οποίες συνδυάζουν μη επιστρεπτές μορφές στήριξης και/ή χρηματοδοτικά μέσα από τον προϋπολογισμό της Ένωσης με επιστρεπτές μορφές στήριξης από ιδρύματα αναπτυξιακής χρηματοδότησης ή άλλα δημόσια χρηματοδοτικά ιδρύματα, καθώς και από εμπορικά χρηματοδοτικά ιδρύματα και επενδυτές·
- 6) «νομική οντότητα»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει συσταθεί και αναγνωρίζεται ως τέτοιο με βάση εθνικό δίκαιο, το δίκαιο της ΕΕ ή το διεθνές δίκαιο, έχει νομική προσωπικότητα και μπορεί, ενεργώντας για ίδιο λογαριασμό, να ασκεί δικαιώματα και να υπόκειται σε υποχρεώσεις, ή οντότητα χωρίς νομική προσωπικότητα σύμφωνα με το άρθρο 190 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του δημοσιονομικού κανονισμού.

Άρθρο 3

Σκοποί του προγράμματος

1. Ο γενικός σκοπός του προγράμματος είναι να συμβάλει στη στροφή προς μια καθαρή, κυκλική και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή οικονομία με υψηλή ενεργειακή απόδοση και χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, μεταξύ άλλων μέσω της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, στην προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και στην ανάσχεση και αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας, προκειμένου να συνεισφέρει στη βιώσιμη ανάπτυξη.
2. Το πρόγραμμα έχει τους ακόλουθους ειδικούς σκοπούς:

- α) την ανάπτυξη, την επίδειξη και την προώθηση καινοτόμων τεχνικών και προσεγγίσεων για την επίτευξη των σκοπών της νομοθεσίας και της πολιτικής της Ένωσης για περιβαλλοντικές και κλιματικές δράσεις, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, και τη συμβολή στην εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της φύσης και της βιοποικιλότητας·
- β) την υποστήριξη της ανάπτυξης, της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της επιβολής της σχετικής ενωσιακής πολιτικής και νομοθεσίας, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της διακυβέρνησης μέσω της αύξησης των ικανοτήτων των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών·
- γ) την κατάλυση της ανάπτυξης επιτυχημένων τεχνικών και πολιτικών λύσεων για την εφαρμογή της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής σε μεγάλη κλίμακα, μέσω της αναπαραγωγής αποτελεσμάτων, της ενσωμάτωσης σχετικών σκοπών σε άλλες πολιτικές και σε πρακτικές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, της κινητοποίησης επενδύσεων και της βελτίωσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

Άρθρο 4

Διάρθρωση του προγράμματος

Η διάρθρωση του προγράμματος είναι η ακόλουθη:

- 1) το πεδίο «Περιβάλλον», που περιλαμβάνει:
 - α) το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα»·
 - β) το υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής»·
- 2) το πεδίο «Δράση για το κλίμα», που περιλαμβάνει:
 - α) το υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή»·
 - β) το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας».

Άρθρο 5

Προϋπολογισμός

- 1. Το συνολικό χρηματοδοτικό κονδύλιο για την εφαρμογή του προγράμματος για το διάστημα 2021–2027 ανέρχεται σε 5 450 000 000 EUR σε τρέχουσες τιμές.
- 2. Η ενδεικτική κατανομή του ποσού που αναφέρεται στην παράγραφο 1 έχει ως εξής:
 - α) 3 500 000 000 EUR για το πεδίο «Περιβάλλον», εκ των οποίων
 - 1) 2 150 000 000 EUR για το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα» και
 - 2) 1 350 000 000 EUR για το υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής»·
 - β) 1 950 000 000 EUR για το πεδίο «Δράση για το κλίμα», εκ των οποίων
 - 1) 950 000 000 EUR για το υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» και
 - 2) 1 000 000 000 EUR για το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας».

3. Τα ποσά που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 ισχύουν με την επιφύλαξη των διατάξεων για την ευελιξία, που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΕ) ... του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³⁸ [ο κανονισμός για το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο] και στον δημοσιονομικό κανονισμό.
4. Το ποσό που προβλέπεται στην παράγραφο 1 μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τεχνική και διοικητική συνδρομή για την υλοποίηση του προγράμματος, όπως π.χ. δραστηριότητες προετοιμασίας, παρακολούθησης, ελέγχου, λογιστικού ελέγχου και αξιολόγησης, περιλαμβανομένων των εταιρικών συστημάτων τεχνολογίας πληροφοριών.
5. Το πρόγραμμα μπορεί να χρηματοδοτεί δραστηριότητες που υλοποιούνται από την Επιτροπή για την υποστήριξη της προετοιμασίας, της εφαρμογής και της ενσωμάτωσης των πολιτικών και της νομοθεσίας της Ένωσης για το περιβάλλον, το κλίμα ή τη μετάβαση σε συναφείς καθαρές μορφές ενέργειας, για την επίτευξη των σκοπών που αναφέρονται στο άρθρο 3. Αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να περιλαμβάνουν:
 - α) πληροφόρηση και επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένων εκστρατειών ευαισθητοποίησης. Οι χρηματοδοτικοί πόροι που κατανέμονται σε δραστηριότητες επικοινωνίας βάσει του παρόντος κανονισμού καλύπτουν επίσης την εταιρική επικοινωνία σχετικά με τις πολιτικές προτεραιότητες της Ένωσης, καθώς και σχετικά με το καθεστώς εφαρμογής και μεταφοράς της ενωσιακής νομοθεσίας για το περιβάλλον, το κλίμα ή τις συναφείς καθαρές μορφές ενέργειας στο εθνικό δίκαιο·
 - β) μελέτες, έρευνες, εφαρμογή μοντέλων και ανάπτυξη σεναρίων·
 - γ) την προετοιμασία, την υλοποίηση, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την αξιολόγηση έργων που δεν χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα, πολιτικών, προγραμμάτων και νομοθεσίας·
 - δ) εργαστήρια, διασκέψεις και συναντήσεις·
 - ε) δικτύωση και πλατφόρμες βέλτιστης πρακτικής·
 - στ) άλλες δραστηριότητες.

Άρθρο 6

Τρίτες χώρες συνδεδεμένες με το πρόγραμμα

1. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι ανοιχτή στις ακόλουθες τρίτες χώρες:
 - α) τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) τα οποία είναι μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στη συμφωνία για τον ΕΟΧ·
 - β) υπό προσχώρηση χώρες, υποψήφιες χώρες και δυνάμει υποψήφιες χώρες και οντότητες, σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις για τη συμμετοχή των χωρών αυτών στα προγράμματα της Ένωσης, που ορίζονται στις αντίστοιχες συμφωνίες-πλαίσια και αποφάσεις του Συμβουλίου Σύνδεσης, ή σε παρεμφερείς συμφωνίες και σύμφωνα με τις ειδικές προϋποθέσεις που ορίζονται στις συμφωνίες μεταξύ της ΕΕ και των χωρών αυτών·

³⁸

[Να συμπληρωθεί ο πλήρης τίτλος και η αναφορά στην Επίσημη Εφημερίδα]

- γ) χώρες που καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις για τη συμμετοχή των χωρών αυτών στα προγράμματα της Ένωσης, που ορίζονται στις αντίστοιχες συμφωνίες-πλαίσια και αποφάσεις του Συμβουλίου Σύνδεσης, ή σε παρεμφερείς συμφωνίες και σύμφωνα με τις ειδικές προϋποθέσεις που ορίζονται στις συμφωνίες μεταξύ της ΕΕ και των χωρών αυτών·
- δ) άλλες τρίτες χώρες, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε ειδική συμφωνία η οποία καλύπτει τη συμμετοχή της τρίτης χώρας σε οποιοδήποτε ενωσιακό πρόγραμμα, υπό τον όρο ότι η συμφωνία
- διασφαλίζει μια δίκαιη ισορροπία όσον αφορά τις συνεισφορές και τα οφέλη για την τρίτη χώρα που συμμετέχει σε ενωσιακά προγράμματα·
 - καθορίζει τους όρους συμμετοχής στα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένου του υπολογισμού των χρηματικών συνεισφορών στα επιμέρους προγράμματα και στα διοικητικά τους έξοδα. Οι συνεισφορές αυτές αποτελούν έσοδα για ειδικό προορισμό σύμφωνα με το άρθρο [21 παράγραφος 5] του δημοσιονομικού κανονισμού·
 - δεν αποδίδει στην τρίτη χώρα εξουσία λήψης αποφάσεων σχετικά με το πρόγραμμα·
 - εγγυάται το δικαίωμα της Ένωσης να εξασφαλίζει χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και να προστατεύει τα οικονομικά συμφέροντά της.
2. Όταν μια τρίτη χώρα συμμετέχει στο πρόγραμμα βάσει απόφασης δυνάμει διεθνούς συμφωνίας ή δυνάμει οποιασδήποτε άλλης νομικής πράξης, η τρίτη χώρα παρέχει τα απαραίτητα δικαιώματα και την απαραίτητη πρόσβαση στον αρμόδιο διατάκτη, στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο ώστε να ασκούν τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους με ολοκληρωμένο τρόπο. Στην περίπτωση της OLAF, στα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνεται το δικαίωμα διεξαγωγής ερευνών, συμπεριλαμβανομένων επιτόπιων ελέγχων και επιθεωρήσεων, όπως προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF).

Άρθρο 7

Συνέργειες με άλλα προγράμματα της Ένωσης

Το πρόγραμμα υλοποιείται κατά τρόπο που να εξασφαλίζει τη συνοχή του με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», τον χρηματοδοτικό μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» και τον μηχανισμό InvestEU, με σκοπό τη δημιουργία συνεργειών, κυρίως στο πλαίσιο στρατηγικών έργων για τη φύση και στρατηγικών ολοκληρωμένων έργων, και για την υποστήριξη της διείσδυσης και της αναπαραγωγής των λύσεων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του προγράμματος.

Άρθρο 8
Υλοποίηση και μορφές ενωσιακής χρηματοδότησης

1. Το πρόγραμμα υλοποιείται υπό άμεση διαχείριση σύμφωνα με τον δημοσιονομικό κανονισμό ή υπό έμμεση διαχείριση με φορείς που αναφέρονται στο άρθρο [61 παράγραφος 1 στοιχείο γ)] του δημοσιονομικού κανονισμού.
2. Το πρόγραμμα μπορεί να παρέχει χρηματοδότηση σε οποιαδήποτε από τις μορφές που προβλέπονται στον δημοσιονομικό κανονισμό, και ειδικότερα επιχορηγήσεις, έπαθλα και συμβάσεις προμηθειών. Μπορεί επίσης να παράσχει χρηματοδότηση με τη μορφή χρηματοδοτικών μέσων στο πλαίσιο συνδυαστικών πράξεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II
ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ

Άρθρο 9
Επιχορηγήσεις

Η χορήγηση και η διαχείριση των επιχορηγήσεων στο πλαίσιο του προγράμματος πραγματοποιείται σύμφωνα με τον τίτλο VIII του δημοσιονομικού κανονισμού.

Άρθρο 10
Επιλέξιμες δράσεις

1. Επιλέξιμες για χρηματοδότηση είναι μόνον οι δράσεις που υλοποιούν τους σκοπούς που αναφέρονται στο άρθρο 3.
2. Με επιχορηγήσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν οι εξής τύποι δράσεων:
 - α) στρατηγικά έργα για τη φύση στο πλαίσιο του υποπρογράμματος που αναφέρεται στο άρθρο 4 σημείο 1) στοιχείο α)·
 - β) στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα στο πλαίσιο του υποπρογράμματος που αναφέρεται στο άρθρο 4 σημείο 1) στοιχείο β), σημείο 2) στοιχείο α) και σημείο 2) στοιχείο β)·
 - γ) έργα τεχνικής βοήθειας·
 - δ) τυπικά έργα δράσης·
 - ε) άλλες δράσεις που απαιτούνται για την επίτευξη του γενικού σκοπού που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1.
3. Τα έργα στο πλαίσιο του υποπρογράμματος «Φύση και βιοποικιλότητα», που αφορούν τη διαχείριση, την αποκατάσταση και την παρακολούθηση των τόπων Natura 2000 σύμφωνα με τις οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ, υποστηρίζονται σύμφωνα με πλαίσια δράσης κατά προτεραιότητα που έχουν θεσπιστεί δυνάμει της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.
4. Με επιχορηγήσεις μπορούν να χρηματοδοτούνται δραστηριότητες εκτός της Ένωσης, εφόσον το έργο επιδιώκει περιβαλλοντικούς και κλιματικούς σκοπούς της Ένωσης και οι δραστηριότητες εκτός της Ένωσης είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων που πραγματοποιούνται σε εδάφη κρατών μελών.
5. Με λειτουργικές επιχορηγήσεις υποστηρίζεται η λειτουργία μη κερδοσκοπικών οντοτήτων που ασχολούνται με την ανάπτυξη, την εφαρμογή και την επιβολή

ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής και δραστηριοποιούνται κυρίως στον τομέα του περιβάλλοντος ή της δράσης για το κλίμα, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας.

Άρθρο 11 *Επιλέξιμες οντότητες*

1. Τα κριτήρια επιλεξιμότητας που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3 εφαρμόζονται επιπροσθέτως στα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο [197] του δημοσιονομικού κανονισμού.
2. Είναι επιλέξιμες οι ακόλουθες οντότητες:
 - α) νομικές οντότητες που είναι εγκατεστημένες σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες χώρες ή εδάφη:
 - 1) κράτος μέλος ή υπερπόντια χώρα ή έδαφος συνδεδεμένη/-ο με αυτό·
 - 2) τρίτη χώρα συνδεδεμένη με το πρόγραμμα·
 - 3) άλλες τρίτες χώρες που απαριθμούνται στο πρόγραμμα εργασίας, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στις παραγράφους 4 έως 6·
 - β) κάθε νομική οντότητα που έχει συσταθεί δυνάμει του δικαίου της Ένωσης ή κάθε διεθνής οργανισμός.
3. Τα φυσικά πρόσωπα δεν είναι επιλέξιμα.
4. Οι νομικές οντότητες που είναι εγκατεστημένες σε τρίτη χώρα μη συνδεδεμένη με το πρόγραμμα είναι κατ' εξαίρεση επιλέξιμες για συμμετοχή, αν αυτό είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών μιας συγκεκριμένης δράσης προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα παρεμβάσεων που πραγματοποιούνται εντός της Ένωσης.
5. Είναι επιλέξιμες οι νομικές οντότητες που συμμετέχουν σε κοινοπραξίες τουλάχιστον τριών ανεξάρτητων οντοτήτων, εγκατεστημένων σε διάφορα κράτη μέλη ή σε υπερπόντιες χώρες ή εδάφη που συνδέονται με τα εν λόγω κράτη ή σε τρίτες χώρες συνδεδεμένες με το πρόγραμμα ή σε άλλες τρίτες χώρες.
6. Οι νομικές οντότητες που είναι εγκατεστημένες σε τρίτη χώρα μη συνδεδεμένη με το πρόγραμμα θα πρέπει κατ' αρχήν να επωμίζονται το κόστος της συμμετοχής τους.

Άρθρο 12 *Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων*

Με την επιφύλαξη του άρθρου [188] του δημοσιονομικού κανονισμού, είναι δυνατή η χορήγηση επιχορηγήσεων χωρίς να προηγηθεί πρόσκληση υποβολής προτάσεων, στους φορείς που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι.

Άρθρο 13 *Κριτήρια χορήγησης*

Τα κριτήρια χορήγησης καθορίζονται στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και λαμβάνουν υπόψη τα εξής:

- α) τα έργα που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα αποφεύγουν την υπονόμευση σκοπών του προγράμματος σχετικών με το περιβάλλον, το κλίμα ή συναφείς

καθαρές μορφές ενέργειας και, όπου είναι δυνατόν, προάγουν τη χρήση πράσινων δημόσιων συμβάσεων·

- β) δίνεται προτεραιότητα στα έργα που παρέχουν παράλληλα οφέλη και προάγουν συνέργειες μεταξύ των υποπρογραμμάτων που αναφέρονται στο άρθρο 4·
- γ) δίνεται προτεραιότητα στα έργα με τις υψηλότερες πιθανότητες αναπαραγωγής και υιοθέτησης από τον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα ή κινητοποίησης των μεγαλύτερων επενδύσεων ή οικονομικών πόρων (καταλυτικό δυναμικό)·
- δ) εξασφαλίζεται η αναπαραγωγιμότητα των τυπικών έργων δράσης·
- ε) τα έργα που αξιοποιούν ή κλιμακώνουν τα αποτελέσματα άλλων έργων που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα, από τα πρόδρομα προγράμματά του ή από άλλα ενωσιακά κονδύλια πριμοδοτούνται κατά την αξιολόγησή τους·
- στ) όπου ενδείκνυται, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε έργα που αφορούν γεωγραφικές περιοχές με ιδιαίτερες ανάγκες ή αδυναμίες, όπως περιοχές με ιδιαίτερες περιβαλλοντικές προκλήσεις ή φυσικούς περιορισμούς, διασυνοριακές περιοχές και εξόχως απόκεντρες περιοχές.

Άρθρο 14

Επιλέξιμες δαπάνες που σχετίζονται με την αγορά γης

Επιπλέον στα κριτήρια που καθορίζονται στο άρθρο [186] του δημοσιονομικού κανονισμού, οι δαπάνες που αφορούν την αγορά γης θεωρούνται επιλέξιμες εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) η αγορά θα συμβάλει στη βελτίωση, διατήρηση και αποκατάσταση της ακεραιότητας του δικτύου Natura 2000 που δημιουργήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της δυνατότητας σύνδεσης με τη δημιουργία διαδρόμων, συνδέσμων ή άλλων στοιχείων πράσινης υποδομής·
- β) η αγορά γης είναι ο μόνος ή ο πλέον αποδοτικός τρόπος για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος διατήρησης·
- γ) η αγοραζόμενη γη προορίζεται, μακροπρόθεσμα, αποκλειστικά για χρήσεις που συνάδουν με τους ειδικούς σκοπούς του προγράμματος·
- δ) το οικείο κράτος μέλος εξασφαλίζει, μέσω μεταβίβασης ή άλλου τρόπου, ότι η γη αυτή χρησιμοποιείται, μακροπρόθεσμα, αποκλειστικά για σκοπούς διατήρησης της φύσης.

Άρθρο 15

Σωρευτική, συμπληρωματική και συνδυασμένη χρηματοδότηση

1. Δράση η οποία έχει λάβει ενίσχυση από άλλο ενωσιακό πρόγραμμα μπορεί να λάβει ενίσχυση και από το παρόν πρόγραμμα, υπό τον όρο ότι οι ενισχύσεις δεν καλύπτουν τις ίδιες δαπάνες. Οι κανόνες κάθε συνεισφέροντος ενωσιακού προγράμματος ισχύουν για την αντίστοιχη συνεισφορά του στη δράση. Η σωρευτική χρηματοδότηση δεν υπερβαίνει τις συνολικές επιλέξιμες δαπάνες της δράσης και η υποστήριξη από τα διάφορα ενωσιακά προγράμματα μπορεί να υπολογίζεται κατ' αναλογία, σύμφωνα με τα έγγραφα όπου καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την υποστήριξη.

2. Οι δράσεις στις οποίες έχει απονεμηθεί πιστοποίηση σφραγίδας αριστείας ή οι οποίες πληρούν τις ακόλουθες σωρευτικές και συγκριτικές προϋποθέσεις:
- α) έχουν αξιολογηθεί σε πρόσκληση υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του προγράμματος·
 - β) πληρούν τις ελάχιστες απαιτήσεις ποιότητας της εν λόγω πρόσκλησης υποβολής προτάσεων·
 - γ) δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της εν λόγω πρόσκλησης υποβολής προτάσεων λόγω δημοσιονομικών περιορισμών,

μπορούν να δέχονται υποστήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ ή το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, σύμφωνα με το άρθρο [67] παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) XX [κανονισμός περί κοινών διατάξεων] και το άρθρο [8] του κανονισμού (ΕΕ) XX [Χρηματοδότηση, διαχείριση και παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής], εφόσον οι δράσεις αυτές συμβαδίζουν με τους σκοπούς του σχετικού προγράμματος. Εφαρμόζονται οι κανόνες του ταμείου που παρέχει την υποστήριξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Άρθρο 16 *Συνδυαστικές πράξεις*

Οι συνδυαστικές πράξεις βάσει του παρόντος προγράμματος εφαρμόζονται σύμφωνα με τον [κανονισμό InvestEU] και σύμφωνα με τις διατάξεις του τίτλου X του δημοσιονομικού κανονισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ, ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Άρθρο 17 *Πρόγραμμα εργασίας*

1. Το πρόγραμμα υλοποιείται από τουλάχιστον δύο πολυετή προγράμματα εργασίας που αναφέρονται στο άρθρο 110 του δημοσιονομικού κανονισμού. Όπου χρειάζεται, στα προγράμματα εργασίας καθορίζεται το συνολικό ποσό που προορίζεται για συνδυαστικές πράξεις.
2. Κάθε πολυετές πρόγραμμα εργασίας ορίζει, σύμφωνα με τους σκοπούς που καθορίζονται στο άρθρο 3, τα εξής:
 - α) την κατανομή κονδυλίων κάθε υποπρογράμματος μεταξύ των αναγκών αυτού και μεταξύ των διάφορων τύπων χρηματοδότησης·
 - β) τα θέματα ή τις συγκεκριμένες ανάγκες του έργου για τις οποίες υπάρχει προκαταρκτική κατανομή, για τα έργα που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 στοιχεία γ) και δ)·
 - γ) τα σχέδια στόχων για τα οποία μπορεί να ζητηθεί χρηματοδότηση για έργα, όπως αναφέρεται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 στοιχείο β)·

δ) τη μέγιστη περίοδο επιλεξιμότητας για την υλοποίηση του έργου.

Άρθρο 18

Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων

1. Στο παράρτημα II παρατίθενται δείκτες για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο του προγράμματος προς την επίτευξη των σκοπών που καθορίζονται στο άρθρο 3.
2. Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική αξιολόγηση της προόδου του προγράμματος ως προς την επίτευξη των σκοπών του, η Επιτροπή εξουσιοδοτείται να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις σύμφωνα με το άρθρο 21 για την τροποποίηση του παραρτήματος II προκειμένου να επανεξετάζονται ή να συμπληρώνονται οι δείκτες, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο, και να συμπληρώνεται ο παρών κανονισμός με διατάξεις για τη θέσπιση πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης.
3. Το σύστημα υποβολής εκθέσεων για τις επιδόσεις διασφαλίζει ότι τα στοιχεία για την παρακολούθηση της υλοποίησης και των αποτελεσμάτων του προγράμματος συγκεντρώνονται με τρόπο αποδοτικό, αποτελεσματικό και έγκαιρο. Για τον σκοπό αυτόν επιβάλλονται αναλογικές απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων στους αποδέκτες κονδυλίων της Ένωσης ώστε να καταστεί δυνατή η συλλογή συναθροιζόμενων δεικτών εκροών και αντίκτυπου σε επίπεδο σχεδίων, για όλους τους σχετικούς ειδικούς σκοπούς της περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν το πρόγραμμα Natura 2000 και τις εκπομπές ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων, όπως το CO₂.
4. Η Επιτροπή παρακολουθεί και υποβάλλει τακτικές εκθέσεις για την ενσωμάτωση σκοπών σχετικών με το κλίμα και τη βιοποικιλότητα, συμπεριλαμβανομένου του ποσού των δαπανών. Η συνεισφορά του παρόντος κανονισμού στην επίτευξη ενός στόχου σύμφωνα με τον οποίο το 25 % των δαπανών ολόκληρου του προϋπολογισμού θα κατευθύνεται σε κλιματικούς σκοπούς παρακολουθείται μέσω του ενωσιακού συστήματος κλιματικών δεικτών. Οι δαπάνες που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα παρακολουθούνται με τη χρήση ενός συγκεκριμένου συνόλου δεικτών. Αυτές οι μέθοδοι παρακολούθησης χρησιμοποιούνται για τον ποσοτικό προσδιορισμό των πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων που αναμένεται να συνεισφέρουν σε σκοπούς σχετικούς με το κλίμα και με τη βιοποικιλότητα κατά τη διάρκεια του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2021–2027, στο κατάλληλο επίπεδο ανάλυσης. Οι δαπάνες παρουσιάζονται ετησίως στη δήλωση του προϋπολογισμού για το πρόγραμμα. Η συμβολή του προγράμματος σε σκοπούς της Ένωσης σχετικούς με το κλίμα και τη βιοποικιλότητα δηλώνεται τακτικά στο πλαίσιο των αξιολογήσεων και της ετήσιας έκθεσης.
5. Η Επιτροπή αξιολογεί επίσης τις συνέργειες μεταξύ του προγράμματος και άλλων συμπληρωματικών προγραμμάτων της Ένωσης, καθώς και μεταξύ των υποπρογραμμάτων του.

Άρθρο 19

Αξιολόγηση

1. Οι αξιολογήσεις πραγματοποιούνται εγκαίρως ώστε να τροφοδοτούν με στοιχεία τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

2. Η ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος διενεργείται αφού συγκεντρωθούν επαρκείς πληροφορίες για την υλοποίηση του προγράμματος, αλλά το αργότερο τέσσερα έτη από την έναρξη της υλοποίησης του προγράμματος.
3. Αφού ολοκληρωθεί η υλοποίηση του προγράμματος, αλλά το αργότερο τέσσερα έτη ύστερα από τη λήξη της περιόδου που καθορίζεται στο άρθρο 1 δεύτερο εδάφιο, η Επιτροπή προβαίνει σε τελική αξιολόγηση του προγράμματος.
4. Η Επιτροπή ανακοινώνει τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων, μαζί με τις παρατηρήσεις της, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 20

Πληροφόρηση, επικοινωνία και δημοσιότητα

1. Οι αποδέκτες ενωσιακής χρηματοδότησης μνημονεύουν ρητώς την προέλευση της χρηματοδότησης και εξασφαλίζουν την προβολή της (ιδίως κατά την προώθηση των έργων και των αποτελεσμάτων τους), παρέχοντας συνεκτική, αποτελεσματική και αναλογική στοχευμένη πληροφόρηση σε πολλαπλά ακροατήρια, συμπεριλαμβανομένων των μέσων ενημέρωσης και του κοινού.
2. Η Επιτροπή προβαίνει σε ενέργειες πληροφόρησης και επικοινωνίας για το πρόγραμμα, τις δράσεις και τα αποτελέσματά του. Οι χρηματοδοτικοί πόροι που διατίθενται στο πρόγραμμα συνεισφέρουν επίσης στις δραστηριότητες επικοινωνίας των πολιτικών προτεραιοτήτων της Ένωσης, στον βαθμό που αυτές είναι συναφείς με τους σκοπούς που αναφέρονται στο άρθρο 3.

Άρθρο 21

Άσκηση της εξουσιοδότησης

1. Ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις υπό τις προϋποθέσεις του παρόντος άρθρου.
2. Η εξουσία έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, που αναφέρεται στο άρθρο 18 παράγραφος 2, ανατίθεται στην Επιτροπή έως την 31η Δεκεμβρίου 2028.
3. Η εξουσιοδότηση που αναφέρεται στο άρθρο 18 παράγραφος 2 μπορεί να ανακληθεί ανά πάσα στιγμή από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο. Η απόφαση ανάκλησης επιφέρει τη λήξη της εξουσιοδότησης που προσδιορίζεται στην εν λόγω απόφαση. Αρχίζει να ισχύει την επομένη της δημοσίευσης της απόφασης στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ή σε μεταγενέστερη ημερομηνία που ορίζεται σε αυτή. Δεν θίγει το κύρος των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που ισχύουν ήδη.
4. Πριν από την έκδοση μιας κατ' εξουσιοδότηση πράξης, η Επιτροπή ζητά τη γνώμη εμπειρογνομόνων που ορίζουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται στη διοργανική συμφωνία της 13ης Απριλίου 2016 για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου.
5. Μόλις εκδώσει κατ' εξουσιοδότηση πράξη, η Επιτροπή την κοινοποιεί ταυτόχρονα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

6. Οι κατ' εξουσιοδότηση πράξεις που εκδίδονται δυνάμει του άρθρου 18 παράγραφος 2 τίθενται σε ισχύ μόνο εφόσον δεν έχει διατυπωθεί αντίρρηση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο εντός δύο μηνών από την ημέρα κοινοποίησης της πράξης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ή εάν, πριν λήξει αυτή η περίοδος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενημερώσουν αμφότερα την Επιτροπή ότι δεν θα προβάλουν αντιρρήσεις. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται κατά δύο μήνες κατόπιν πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου.

Άρθρο 22
Κατάργηση

Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 καταργείται με ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2021.

Άρθρο 23
Μεταβατικές διατάξεις

1. Ο παρών κανονισμός δεν επηρεάζει τη συνέχιση ή την τροποποίηση των σχετικών δράσεων, μέχρι το κλείσιμό τους, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 614/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³⁹ και βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1293/2013, οι οποίοι εξακολουθούν να ισχύουν για τα εν λόγω έργα μέχρι το κλείσιμό τους.
2. Το συνολικό χρηματοδοτικό κονδύλιο του προγράμματος μπορεί επίσης να καλύπτει τις δαπάνες τεχνικής και διοικητικής συνδρομής που απαιτούνται για να εξασφαλιστεί η μετάβαση μεταξύ του προγράμματος και των μέτρων που θεσπίζονται με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 614/2007 και τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1293/2013.
3. Εάν χρειαστεί, μπορούν να εγγράφονται πιστώσεις στον προϋπολογισμό και μετά την 31η Δεκεμβρίου 2027 για την κάλυψη των δαπανών που προβλέπονται στο άρθρο 5 παράγραφος 4, ώστε να διευκολυνθεί η διαχείριση των δράσεων που δεν θα έχουν ολοκληρωθεί έως τότε.
4. Οι επανεισροές από χρηματοδοτικά μέσα που έχουν συσταθεί βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 μπορούν να επενδύονται σε χρηματοδοτικά μέσα τα οποία συστήνονται στο πλαίσιο του [ταμείου InvestEU].
5. Οι πιστώσεις που αντιστοιχούν σε έσοδα για ειδικό προορισμό, τα οποία προκύπτουν από την επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 614/2007 ή τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1293/2013, χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση του προγράμματος σύμφωνα με το άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁴⁰.

³⁹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 614/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Μαΐου 2007, σχετικά με το χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον (LIFE+) (ΕΕ L 149 της 9.6.2007, σ. 1).

⁴⁰ Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου (ΕΕ L 298 της 26.10.2012, σ. 1).

Άρθρο 24
Έναρξη ισχύος

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες,

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ο Πρόεδρος

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ/ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ

1.1. Τίτλος της πρότασης/πρωτοβουλίας

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1293/2013

1.2. Σχετικοί τομείς πολιτικής (ομάδα προγραμμάτων)

III. Φυσικοί πόροι και περιβάλλον

1.3. Η πρόταση/πρωτοβουλία αφορά:

☐ νέα δράση

☐ νέα δράση μετά από πιλοτικό έργο/προπαρασκευαστική δράση⁴¹

☒ την παράταση υφιστάμενης δράσης

☐ συγχώνευση ή επαναπροσανατολισμό μίας ή περισσότερων δράσεων προς άλλη/νέα δράση

1.4. Αιτιολόγηση της πρότασης/πρωτοβουλίας

1.4.1. *Βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη κάλυψη αναγκών, συμπεριλαμβανομένου λεπτομερούς χρονοδιαγράμματος για τη σταδιακή υλοποίηση της πρωτοβουλίας*

Ο κανονισμός αναμένεται να αρχίσει να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2021.

Πριν από την εφαρμογή του θα προηγηθούν

– ορισμένες προπαρασκευαστικές δραστηριότητες που θα αναληφθούν στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος, οι οποίες απαιτούνται ιδιαίτερα για την έγκαιρη έναρξη της εφαρμογής του υποπρογράμματος για τη φύση και τη βιοποικιλότητα,

– η έγκριση του πολυετούς προγράμματος εργασίας που θα καθορίζει την κατανομή των κονδυλίων κάθε υποπρογράμματος στους διάφορους τύπους χρηματοδότησης, τα θέματα ή τις συγκεκριμένες ανάγκες για τα οποία / τις οποίες απαιτείται προκαταρκτική κατανομή, τα είδη σχεδίων στόχων για τα οποία μπορεί να ζητηθεί χρηματοδότηση για στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα, και τη μέγιστη περίοδο επιλεξιμότητας για την υλοποίηση των έργων.

1.4.2. *Προστιθέμενη αξία της ενωσιακής παρέμβασης (που μπορεί να προκύπτει από διάφορους παράγοντες, π.χ. οφέλη από τον συντονισμό, ασφάλεια δικαίου, μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα ή συμπληρωματικότητα). Για τους σκοπούς του παρόντος σημείου «προστιθέμενη αξία της ενωσιακής παρέμβασης» είναι η αξία που απορρέει από την παρέμβαση της Ένωσης και η οποία είναι επιπρόσθετη στην αξία που θα είχε δημιουργηθεί αν τα κράτη μέλη ενεργούσαν μεμονωμένα.*

Λόγοι για ανάληψη δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο (εκ των προτέρων)

Η προστιθέμενη αξία του προγράμματος απορρέει από τον καταλυτικό του ρόλο στην υποστήριξη της ανάπτυξης της περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής της Ένωσης, καθώς και σε δραστηριότητες που ενισχύουν την υλοποίηση των περιβαλλοντικών και

⁴¹ Όπως αναφέρεται στο άρθρο 58 παράγραφος 2 στοιχείο α) ή β) του δημοσιονομικού κανονισμού.

κλιματικών σκοπών της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε συναφείς καθαρές μορφές ενέργειας σε ολόκληρη την Ένωση.

Από τη φύση τους, τα περιβαλλοντικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής, υπερβαίνουν τα πολιτικά, νομικά και τεχνητά όρια και δεν μπορούν να επιλυθούν ικανοποιητικά από τα κράτη μέλη μόνο. Απαιτείται παρέμβαση της Ένωσης με τη μορφή εξειδικευμένου μέσου για το περιβάλλον και το κλίμα, που να καλύπτει και την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προκειμένου να αντιμετωπίζονται αποδοτικά τα εν λόγω προβλήματα, να αποφεύγονται οι ελλείψεις συντονισμού και να διευκολύνεται η συντονισμένη ενσωμάτωση περιβαλλοντικών και κλιματικών πτυχών σε όλον τον προϋπολογισμό της Ένωσης με τη λήψη στοχευμένων μέτρων.

Επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερη υλοποίηση επειδή το πρόγραμμα LIFE συνεισφέρει στην ανάπτυξη, την εφαρμογή και την επιβολή των περιβαλλοντικών και κλιματικών πολιτικών και της νομοθεσίας της Ένωσης, ώστε να διασφαλίζεται ο συντονισμός σε επίπεδο Ένωσης και να διατίθεται μια πλατφόρμα σε επίπεδο Ένωσης για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και για την επίδειξη πιο αποδοτικών λύσεων, μεταξύ άλλων για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, προς αναπαραγωγή σε ευρύτερη κλίμακα στην Ένωση.

Το πρόγραμμα LIFE επιτρέπει τον βελτιωμένο διαμερισμό των ευθυνών και παράλληλα προάγει την αλληλεγγύη στη διαχείριση/διατήρηση των περιβαλλοντικών πόρων της Ένωσης, οι οποίοι αποτελούν συνήθως δημόσια αγαθά και δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένοι στην Ένωση. Το σχετικό κόστος και όφελος κανονικά δεν εκφράζεται στην αγορά και, ως εκ τούτου, χρειάζεται να διασφαλιστεί διαμοιρασμός του σχετικού φόρτου για τη σωστή λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

Το πρόγραμμα LIFE εστιάζεται σε έργα σχετικά μικρής κλίμακας, προσφέροντας την εφάπαξ επένδυση που απαιτείται σε έναν ορισμένο τομέα, αίροντας τους αρχικούς φραγμούς και δοκιμάζοντας νέες προσεγγίσεις, οι οποίες με τη σειρά τους καταλύουν ευρύτερες δράσεις και την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής στα κύρια ενωσιακά μέσα εκτέλεσης δαπανών.

Μέσω στρατηγικών ολοκληρωμένων έργων και στρατηγικών έργων για τη φύση, το πρόγραμμα δημιουργεί συνέργειες μεταξύ ενωσιακών και εθνικών κονδυλίων ώστε να διευκολύνεται η εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας.

Επιπλέον, το πρόγραμμα LIFE χρηματοδοτεί δράσεις και μέτρα που διαφορετικά δεν θα χρηματοδοτούνταν επαρκώς από τα κράτη μέλη μόνο. Ορισμένες ενωσιακές νομοθετικές πράξεις, όπως η οδηγία για τους οικοτόπους και η οδηγία για τα εθνικά ανώτατα όρια εκπομπών, αναγνωρίζουν ρητά την ανάγκη για ενωσιακή χρηματοδότηση για την επίτευξη των σκοπών τους.

Η αναμενόμενη προστιθέμενη αξία που θα παραχθεί για την Ένωση (εκ των υστέρων) συνδέεται με την καταλυτική του δράση και, ως εκ τούτου, με τον αντίκτυπο

- των νέων/τροποποιημένων νομοθετικών πράξεων και πολιτικών που έχουν συμφωνηθεί και εφαρμοστεί σε διεθνές (π.χ. συμφωνία του Παρισιού) και ενωσιακό επίπεδο,
- της εφαρμογής νέων καινοτόμων τεχνικών, προσεγγίσεων και βέλτιστων πρακτικών, και
- της εφαρμογής επιτυχημένων τεχνικών και πολιτικών λύσεων για την ενσωμάτωση σκοπών σχετικών με το περιβάλλον, τη δράση για το κλίμα και τις καθαρές μορφές ενέργειας σε άλλες πολιτικές και στις εφαρμοζόμενες πρακτικές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

1.4.3. Διδάγματα από ανάλογες εμπειρίες του παρελθόντος

Η τελική αξιολόγηση του προγράμματος LIFE+ (2007–2013) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα ήταν επιτυχές ως προς την προώθηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας της Ένωσης, με σημαντική προστιθέμενη αξία για την Ένωση. Ωστόσο, προσδιόρισε αρκετές αδυναμίες. Σχεδόν όλες οι αδυναμίες αυτές αντιμετωπίστηκαν με αλλαγές στη σχεδίαση του τρέχοντος προγράμματος LIFE (2014–2020).

Η αποτελεσματικότητα των αλλαγών αυτών εξετάστηκε στην πρόσφατη ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος LIFE. Η αξιολόγηση αυτή διεξήχθη σε πρώιμη φάση της υλοποίησης του προγράμματος, κατά την οποία είχαν ξεκινήσει μόνο τα έργα του 2014 και του 2015, αλλά επιβεβαίωσε ότι το πρόγραμμα προδιαγράφεται αποτελεσματικό, αποδοτικό και χρήσιμο και συνεισφέρει στη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Επιπλέον, η μεγάλη πλειονότητα των ενδιαφερόμενων φορέων που συμμετείχαν στη δημόσια διαβούλευση θεωρούν το πρόγραμμα LIFE πολύ σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη περιβαλλοντικών και κλιματικών προτεραιοτήτων.

Τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την ενδιάμεση αξιολόγηση και, κατά περίπτωση, οι συστάσεις από άλλες αξιολογήσεις του προγράμματος LIFE συνοψίζονται παρακάτω. Αφορούν τρεις πτυχές: σημασία, συνοχή και κάλυψη του προγράμματος, αποτελεσματικότητα και καταλυτική δράση, αποδοτικότητα και απλούστευση. Ορισμένα από τα συμπεράσματα έχουν ήδη ληφθεί υπόψη στην υλοποίηση του τρέχοντος προγράμματος.

1. Σημασία, συνοχή και κάλυψη του προγράμματος

- Το πρόγραμμα LIFE και οι γενικοί σκοποί του είναι σημαντικά και αφορούν στοχευμένα τις υφιστάμενες προτεραιότητες περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής της Ένωσης. Επιπλέον, οι έξι τομείς προτεραιότητας που καθορίζονται στον υφιστάμενο κανονισμό LIFE ανταποκρίνονται στις ανάγκες.
- Το 13 % περίπου των έργων του LIFE αφορούν περισσότερους από έναν θεματικούς τομείς. Οι αλληλεπικαλύψεις αυτές παρουσιάζουν συνέργειες: δεδομένης της αλληλεξάρτησης των φυσικών πόρων, τα έργα με πολλαπλούς στόχους είναι πιο αποτελεσματικά. Ο συνδυασμένος αντίκτυπός τους προμοτείνεται κατά την αξιολόγηση.
- Ο μικρός προϋπολογισμός, το εύρος των σκοπών πολιτικής και οι νέες προκλήσεις σημαίνουν ότι δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν επαρκώς όλοι οι τομείς έως το τέλος της περιόδου προγραμματισμού. Η επίτευξη κρίσιμης μάζας για τη δρομολόγηση μεταβολών σε όλα τα περιβαλλοντικά και κλιματικά ζητήματα θα απαιτούσε σημαντική αύξηση του προϋπολογισμού.
- Ωστόσο, ο περιορισμός του θεματικού πεδίου του προγράμματος θα είχε κρίσιμης σημασίας επιπτώσεις στην κάλυψη μίας ή περισσότερων από τις προτεραιότητες του προγράμματος (π.χ. αποδοτική χρήση πόρων, ποιότητα ύδατος και αέρα, μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, φύση και βιοποικιλότητα συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης θαλάσσιων ειδών κ.λπ.).
- Οι επικαλύψεις μεταξύ των επιχορηγήσεων που χρηματοδοτούνται από το LIFE και από άλλα προγράμματα της Ένωσης (π.χ. έργα επίδειξης στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020») δρουν συνεργειακά, καθώς τα διάφορα προγράμματα έχουν διακριτούς στόχους και δραστηριότητες που διασυνδέονται αλλά διαφέρουν ως προς τη φύση και την έκταση. Σε ορισμένους τομείς (φύση και βιοποικιλότητα, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων οικοσυστημάτων), το πρόγραμμα έχει έναν μοναδικό και απαραίτητο ρόλο. Έχει παρατηρηθεί ότι το πρόγραμμα επιτυγχάνει ιδιαίτερη συνέργεια και συμπληρωματικότητα με τα προγράμματα έρευνας, συνοχής και αγροτικής ανάπτυξης. Παρ' όλα αυτά, η συστηματική ανάπτυξη μηχανισμών συνέργειας μπορεί να προσφέρει περιθώρια για βελτίωση.

2. Αποτελεσματικότητα και καταλυτική δράση

- Σε γενικές γραμμές, οι διάφοροι τύποι επιχορηγήσεων (τυπικά έργα δράσης, ολοκληρωμένα έργα, τεχνική βοήθεια για ολοκληρωμένα έργα, προπαρασκευαστικά έργα και στήριξη ΜΚΟ) φαίνεται ότι είναι αποτελεσματικοί μηχανισμοί χορήγησης.
- Τα ολοκληρωμένα έργα, τα οποία συντονίζουν την υλοποίηση δράσεων σε μεγάλη εδαφική κλίμακα, έχουν παρουσιάσει μεγάλες δυνατότητες ενίσχυσης της καταλυτικής δράσης του προγράμματος LIFE. Η χρηματοδότηση ύψους 251,7 εκατ. EUR σε ολοκληρωμένα έργα στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος LIFE για την περίοδο 2014–2016 αναμένεται να προσελκύσει επενδύσεις συνολικού ύψους 5,7 δισ. EUR για περιβαλλοντικές και κλιματικές δράσεις. Έτσι, για κάθε ευρώ του προγράμματος LIFE που δαπανάται, αναμένεται ότι άλλα 22 ευρώ από άλλες πηγές θα χρησιμοποιούνται με συντονισμένο τρόπο για περιβαλλοντικούς και κλιματικούς σκοπούς.
- Το πιλοτικό χρηματοδοτικό μέσο «Ιδιωτική χρηματοδότηση για την ενεργειακή απόδοση» (PF4EE) αποσκοπεί στην ενίσχυση των ικανοτήτων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να αναπτύσσουν και να δοκιμάζουν ειδικά δανειακά προϊόντα που απευθύνονται στις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα σε μέτρα ενεργειακής απόδοσης. Το μέσο αυτό έχει παρουσιάσει καλή διείσδυση και δυνατότητα κλιμάκωσης και ενσωμάτωσης, μετά την πιλοτική φάση, των πιλοτικών δανείων για έργα ενεργειακής απόδοσης μέσω συναφών χρηματοδοτικών μέσων που κινητοποιούνται από προγράμματα της Ένωσης, ιδίως μέσω του μελλοντικού ταμείου InvestEU.
- Η Επιτροπή των Περιφερειών έχει ζητήσει από το πρόγραμμα LIFE να επιτύχει μεγαλύτερη συμπληρωματικότητα μεταξύ του PF4EE και άλλων συναφών χρηματοδοτικών μέσων.
- Το πιλοτικό χρηματοδοτικό μέσο «Μηχανισμός χρηματοδότησης φυσικού κεφαλαίου» (NCFF) προσφέρει δάνεια, ίδια κεφάλαια και εγγυήσεις σε μέτρα για την προστασία της φύσης και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τα οποία μπορούν να παράγουν έσοδα ή να εξοικονομούν δαπάνες. Προορίζεται για να καθιερώσει μια σειρά αναπαραγωγίμων πράξεων με δυνατότητα τραπεζικής χρηματοδότησης, που θα χρησιμεύουν ως «απόδειξη ορθότητας» και θα αποδεικνύουν στους πιθανούς επενδυτές την ελκυστικότητα των πράξεων που αφορούν άμεσα σκοπούς σχετικούς με τη βιοποικιλότητα και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Έχει παρουσιάσει αργή διείσδυση λόγω της ανάγκης να προσαρμοστούν οι τραπεζικές πρακτικές στην αξιολόγηση των αποδόσεων τέτοιων επενδύσεων, σε συνδυασμό με την ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας των αιτήσεων χρηματοδότησης έργων. Έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές προσαρμογές ως επακόλουθο της ενδιάμεσης αξιολόγησης του προγράμματος LIFE, προκειμένου να αυξηθεί η προβολή του μέσου και να καταστεί λειτουργικός ο μηχανισμός τεχνικής βοήθειας. Αποτέλεσμα αυτών ήταν να βελτιωθεί η διαδικασία ανάπτυξης έργων. Μία από τις συστάσεις που δεν έχει εξεταστεί ακόμη αφορά τη συμπλήρωση αυτής της οικονομικής στήριξης με στοχευμένες επιχορηγήσεις (συνδυασμός).
- Οι συμβάσεις δημόσιων προμηθειών θεωρούνται πολύτιμος μηχανισμός χορήγησης για τη στοχευμένη στήριξη κατά την προετοιμασία και την εφαρμογή/επιβολή νομοθετικών πράξεων και πολιτικών για το περιβάλλον και το κλίμα. Η καταλυτική δράση τους είναι σημαντική.

3. Αποδοτικότητα και απλούστευση

- Η ανάθεση της διαχείρισης από την Επιτροπή στον Εκτελεστικό Οργανισμό για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (EASME) απέδωσε εξοικονόμηση δαπανών και βελτίωσε την αποδοτικότητα του προγράμματος επειδή προσέφερε οικονομίες κλίμακας στην υλοποίηση

του μεγάλου αριθμού ομοιογενών και τυποποιημένων ενεργειών που απαιτούνται για τη διαχείριση επιχορηγήσεων.

- Το πρόγραμμα LIFE έχει σχετικά υψηλή αποδοτικότητα σε σύγκριση με άλλα προγράμματα της Ένωσης. Το κόστος της διαχείρισης του LIFE είναι αναλογικά πολύ μικρότερο από το κόστος διαχείρισης άλλων παρόμοιων προγραμμάτων (π.χ. COSME και Ορίζων 2020). Οι πρακτικές διαχείρισης που χαρακτηρίζονται από τη χρήση εξωτερικής υποστήριξης για την παρακολούθηση των έργων απέδωσαν εξαιρετικά υψηλό ποσοστό επιτυχίας των έργων και πολύ χαμηλό ποσοστό σφαλμάτων (0,25 % για το 2017, το χαμηλότερο ποσοστό από όλα τα ενωσιακά προγράμματα).

Τι άλλο μπορεί να γίνει:

- Η πιο στοχευμένη καθοδήγηση των έργων προς βασικές προτεραιότητες μπορεί να βελτιώσει την εστίαση και τις επιδόσεις, ιδίως στο υποπρόγραμμα για το περιβάλλον, όπου επί του παρόντος ορίζονται θεματικές προτεραιότητες στον κανονισμό για μια περίοδο επτά ετών. Οι νέες προτεραιότητες που θα προκύψουν εντός της επταετούς περιόδου προγραμματισμού (όπως η κυκλική οικονομία και οι σχετικοί με αυτήν τομείς, π.χ. οι πλαστικές ύλες), ή άλλες προτεραιότητες που δεν καλύπτονται επαρκώς από τα έργα (που επιλέγονται μετά από προσκλήσεις υποβολής προτάσεων με βάση μια προσέγγιση «από κάτω προς τα πάνω»), ενδέχεται να μην καλύπτονται από επαρκή αριθμό παρεμβάσεων.

- Οι δικαιούχοι θεωρούν υπερβολική τη διοικητική επιβάρυνση. Ως εκ τούτου χρειάζεται απλούστευση του κανονισμού και των διαδικασιών υποβολής αιτήσεων και εκθέσεων. Ορισμένα μέτρα απλούστευσης έχουν ήδη θεσπιστεί, ενώ άλλα βρίσκονται στο στάδιο της δοκιμής.

- Η συμμετοχή δικαιούχων από ορισμένα κράτη μέλη είναι χαμηλή, γεγονός που ενδέχεται να υποσκάψει την καταλυτική δράση του προγράμματος. Η χρήση εθνικών κονδυλίων αποδείχθηκε αναποτελεσματική στην αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, καθώς οδήγησε σε μείωση της συμμετοχής στις χώρες με υψηλή συμμετοχή χωρίς αύξηση της συμμετοχής στις υπόλοιπες χώρες. Η πρακτική αυτή έχει σταματήσει από το 2018. Αν και οι επιχορηγήσεις ανάπτυξης ικανοτήτων, που ξεκίνησαν το 2014, βρίσκονται σε εξέλιξη και είναι ακόμα πολύ νωρίς για να εξαχθούν συμπεράσματα, τα αποτελέσματα φαίνεται ότι είναι ανάμεικτα. Θα πρέπει να αναζητηθούν νέοι τρόποι άμβλυνσης της ανομοιογένειας στη συμμετοχή.

- Όσο μεγαλύτερη είναι η αναπαραγωγή των αποτελεσμάτων των έργων, τόσο ισχυρότερη είναι η καταλυτική επίδραση του προγράμματος LIFE. Μια έκθεση του 2016 αναφέρει ότι, παρότι τα τρία τέταρτα περίπου των έργων έχουν πολλές δυνατότητες αναπαραγωγής, εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης στα ποσοστά αναπαραγωγής καθ' εαυτής. Οι δικαιούχοι αναφέρουν ότι τα κυριότερα εμπόδια είναι οι ελλείψεις οικονομικών μέσων, ενδιαφέροντος και αίσθησης του επείγοντος εκ μέρους των αρμόδιων για τη λήψη αποφάσεων, συγκεκριμένης πληροφόρησης και επικοινωνίας σχετικά με αναπαραγωγίμες λύσεις, και ικανοτήτων επενδυτικού σχεδιασμού.

1.4.4. Συμβατότητα και ενδεχόμενη συνέργεια με άλλα κατάλληλα μέσα

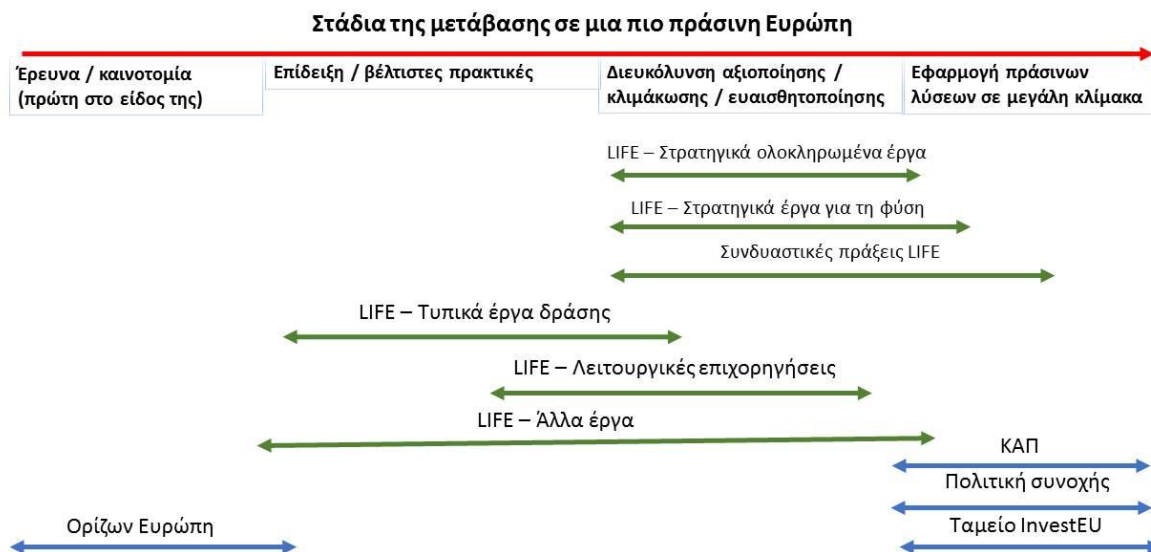
Το πρόγραμμα LIFE είναι το μοναδικό ταμείο της Ένωσης που είναι αποκλειστικά αφιερωμένο σε περιβαλλοντικούς και κλιματικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας. Απευθύνεται σε έναν εξειδικευμένο τομέα ανάμεσα στα προγράμματα της Ένωσης για την υποστήριξη της έρευνας και της καινοτομίας, αφενός, και στα προγράμματα που χρηματοδοτούν την εφαρμογή μέτρων σε μεγάλη κλίμακα, αφετέρου (βλ. σχήμα 1 παρακάτω).

Όπως δείχνει το σχήμα 1, το πρώτο στάδιο («έρευνα/καινοτομία») αφορά πρωτογενή έρευνα που υποστηρίζει την επιστημονική γνώση και την τεχνική επίδειξη με σκοπό να αποδειχθεί η βιωσιμότητα των καινοτομιών. Το πρόγραμμα LIFE δεν καλύπτει αυτόν τον τομέα, πέρα από ερευνητικές δραστηριότητες μικρής κλίμακας για την υποστήριξη άλλων σκοπών στο πλαίσιο συγκεκριμένων έργων. Το δεύτερο στάδιο («επίδειξη/βέλτιστες πρακτικές») περιλαμβάνει δοκιμές, επίδειξη και πιλοτική εφαρμογή για τη μελέτη της αποτελεσματικότητας νέων τεχνολογιών, προσεγγίσεων ή πολιτικών ως μεθόδων για την εφαρμογή πολιτικής. Το πρόγραμμα LIFE χρηματοδοτεί κατά κύριο λόγο δράσεις που εμπίπτουν σε αυτό το στάδιο, ιδίως με τη μορφή τυπικών «παραδοσιακών» έργων δράσης. Το πρόγραμμα LIFE χρηματοδοτεί επίσης δράσεις στο τρίτο στάδιο, που αποκαλείται «προώθηση αξιοποίησης/κλιμάκωσης/ευαισθητοποίησης», π.χ. μέσω στρατηγικών ολοκληρωμένων έργων και δραστηριοτήτων υποστήριξης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας. Τα έργα αυτού του σταδίου προετοιμάζουν το έδαφος για την ανάπτυξη κατάλληλων τεχνολογιών και προσεγγίσεων σε μεγάλη κλίμακα. Το τέταρτο στάδιο («χρηματοδότηση πράσινων λύσεων σε μεγάλη κλίμακα») καλύπτει περιπτώσεις τεχνολογιών, προσεγγίσεων ή πολιτικών με αποδεδειγμένη χρησιμότητα που αντιμετωπίζουν όμως εμπόδια ως προς την πρόσβαση σε χρηματοδότηση. Το πρόγραμμα LIFE δεν χρηματοδοτεί την υλοποίηση σε μεγάλη κλίμακα.

Οι δραστηριότητες του προγράμματος LIFE ασχολούνται με ορισμένα προβλήματα απευθείας, αλλά ο αντίκτυπος του προγράμματος επιτυγχάνεται κατά κύριο λόγο έμμεσα, μέσω του ρόλου του ως καταλύτη που υποστηρίζει δράσεις μικρής κλίμακας με σκοπό την εκκίνηση, τη διεύρυνση ή την επιτάχυνση πρακτικών βιώσιμης παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης μέσω:

- διευκόλυνσης της ανάπτυξης και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και γνώσεων,
- διεύρυνσης των δυνατοτήτων και επιτάχυνσης της εφαρμογής περιβαλλοντικής και κλιματικής νομοθεσίας και πολιτικής,
- υποστήριξης των ενδιαφερόμενων φορέων στη δοκιμή τεχνολογιών και λύσεων μικρής κλίμακας, και
- κινητοποίησης χρηματοδότησης από άλλες πηγές.

Σχήμα 1. Κάλυψη του προγράμματος LIFE και άλλων μεγάλων προγραμμάτων και ταμείων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η εκτίμηση επιπτώσεων επιβεβαιώνει τα συμπεράσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης του προγράμματος LIFE ως προς το ότι οι αλληλοεπικαλύψεις στα στάδια χρηματοδότησης που σχετίζονται με την υλοποίηση και την ανάπτυξη περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής (βλ. Σχήμα 1 παραπάνω) εμφανίζουν συνέργεια.

Θα αναπτυχθούν συνέργειες ιδιαίτερα με το [ταμείο InvestEU], ιδίως το σκέλος περί βιώσιμων υποδομών, το πρόγραμμα [Ορίζων Ευρώπη, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας].

Το πρόγραμμα LIFE προορίζεται για την υποστήριξη της επίδειξης τεχνικών, προσεγγίσεων και βέλτιστων πρακτικών που μπορούν να αναπαραχθούν και να κλιμακωθούν σε μεγαλύτερα προγράμματα. Τα στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα του προγράμματος LIFE κινητοποιούν άλλα ευρωπαϊκά εθνικά, περιφερειακά και ιδιωτικά κονδύλια για την υλοποίηση βασικών περιβαλλοντικών και κλιματικών σχεδίων (π.χ. σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών, σχέδια για καθαρό αέρα κ.λπ.). Ειδικά για το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα», στρατηγικά έργα θα υλοποιούν συνεπή προγράμματα δράσης για την ενσωμάτωση των σκοπών και των προτεραιοτήτων της Ένωσης για τη φύση και τη βιοποικιλότητα σε άλλες πολιτικές και χρηματοδοτικά μέσα, μεταξύ άλλων μέσω της συντονισμένης εφαρμογής των πλαισίων δράσης προτεραιότητας που θεσπίστηκαν δυνάμει της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Τα έργα αυτά θα αποσκοπούν στον συντονισμό των διαθέσιμων πόρων για την υποστήριξη σκοπών σχετικών με τη φύση και τη βιοποικιλότητα, ώστε να βελτιώνεται η ενσωμάτωση.

Κατά την εκτίμηση επιπτώσεων διερευνήθηκαν επίσης δύο συγκεκριμένες επιλογές που αφορούν το πεδίο εφαρμογής του προγράμματος, με σκοπό την καλύτερη ανάπτυξη των δυνητικών συνεργειών με αντιμετώπιση των ελλείψεων και των αλληλεπικαλύψεων:

Από τη μία πλευρά, δεδομένης της ομοιότητας των σκοπών και του σταδίου που καλύπτει το υποπρόγραμμα «Κλίμα» του προγράμματος LIFE, η συμπερίληψη δράσεων υποστήριξης της

μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας θα ενισχύσει τη συνολική συνοχή του προγράμματος και τις συνέργειες στην εφαρμογή των ενωσιακών πολιτικών για το περιβάλλον, το κλίμα και τις καθαρές μορφές ενέργειας.

Από την άλλη πλευρά, η συνέχιση της χρηματοδότησης του σχεδίου BEST⁴² στο πλαίσιο του υποπρογράμματος «Φύση και βιοποικιλότητα» του LIFE θα καλύψει ένα κενό στη χρηματοδότηση δράσεων βιοποικιλότητας στις εξόχως απόκεντρες περιοχές και τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη και θα επιτρέψει την περαιτέρω ανάπτυξη των συνεργειών που έχουν ήδη αρχίσει μέσω του σχεδίου BEST.

1.5. Διάρκεια και δημοσιονομικές επιπτώσεις

☒ **περιορισμένη διάρκεια**

☒ με ισχύ από 01/01/2021 έως 31/12/2027

☒ Δημοσιονομικές επιπτώσεις από το 2021 έως το 2027 για τις πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων και από το 2021 έως το 2036 για τις πιστώσεις πληρωμών.

☐ **απεριόριστη διάρκεια**

Περίοδος σταδιακής εφαρμογής από το EEEE έως το EEEE,
και στη συνέχεια πλήρης εφαρμογή.

1.6. Προβλεπόμενοι τρόποι διαχείρισης⁴³

☒ **Άμεση διαχείριση** από την Επιτροπή

☒ από τις υπηρεσίες της, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού της στις αντιπροσωπείες της Ένωσης

☒ από τους εκτελεστικούς οργανισμούς

☐ **Επιμερισμένη διαχείριση** με τα κράτη μέλη

☒ **Έμμεση διαχείριση** με ανάθεση καθηκόντων εκτέλεσης του προϋπολογισμού:

☒ σε τρίτες χώρες ή οργανισμούς που αυτές έχουν ορίσει

☒ σε διεθνείς οργανισμούς και τις οργανώσεις τους (να προσδιοριστούν)

☒ στην ΕΤΕπ και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων

☒ στους οργανισμούς που αναφέρονται στα άρθρα 70 και 71 του δημοσιονομικού κανονισμού

☒ σε οργανισμούς δημοσίου δικαίου

☒ σε οργανισμούς που διέπονται από ιδιωτικό δίκαιο και έχουν αποστολή δημόσιας υπηρεσίας, στον βαθμό που παρέχουν επαρκείς οικονομικές εγγυήσεις

⁴² Ελλείψει συγκεκριμένης νομικής βάσης, η χρηματοδότηση του σχεδίου αυτού αποφασίζεται κάθε χρόνο από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή: για το 2018 χρηματοδοτήθηκε μια προπαρασκευαστική δράση. Σύμφωνα με τον δημοσιονομικό κανονισμό, οι προπαρασκευαστικές δράσεις έχουν στόχο την εκπόνηση πρότασης για την έγκριση μελλοντικών δράσεων και δεν μπορούν να ανανεωθούν για περισσότερο από 3 διαδοχικά έτη. Ως εκ τούτου, χρειάζεται να αναπτυχθεί χρηματοδοτικό πλαίσιο για τη συνέχιση του σχεδίου BEST μετά το 2020.

⁴³ Οι λεπτομέρειες σχετικά με τους τρόπους διαχείρισης, καθώς και οι παραπομπές στον δημοσιονομικό κανονισμό είναι διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο BudgWeb:
<https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

- ☒ σε οργανισμούς που διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο κράτους μέλους, στους οποίους έχει ανατεθεί η εκτέλεση σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και οι οποίοι παρέχουν επαρκείς οικονομικές εγγυήσεις
- ☐ σε πρόσωπα επιφορτισμένα με την εκτέλεση συγκεκριμένων δράσεων στην ΚΕΠΠΑ βάσει του τίτλου V της ΣΛΕΕ και τα οποία προσδιορίζονται στην αντίστοιχη βασική πράξη.

Αν αναφέρονται περισσότεροι του ενός τρόποι διαχείρισης, να διευκρινιστούν στο τμήμα «Παρατηρήσεις».

Παρατηρήσεις:

Η υλοποίηση του προγράμματος μπορεί να ανατεθεί σε εκτελεστικό οργανισμό, ανάλογα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης κόστους/οφέλους και τις σχετικές αποφάσεις που θα ληφθούν.

Έμμεση διαχείριση μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ad hoc βάση και για ένα περιορισμένο μέρος του συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου του προγράμματος, μέσω της ανάθεσης καθηκόντων εκτέλεσης του προϋπολογισμού σε διεθνείς οργανισμούς, στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων ή σε άλλους οργανισμούς. Αυτό θα εξαρτηθεί από τη φύση των εκάστοτε εργασιών.

2. ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

2.1. Κανόνες παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων

Να προσδιοριστούν η συχνότητα και οι όροι.

Κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι η υφιστάμενη παρακολούθηση και αξιολόγηση είναι ως επί το πλείστον αποτελεσματική και αποδοτική.

Όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των πόρων στα έργα, τα αποτελέσματα των εκ των υστέρων ελέγχων στο πρόγραμμα LIFE+ και της επιτόπιας παρακολούθησης των έργων του LIFE δείχνουν ότι ένα εξαιρετικά υψηλό ποσοστό των έργων παράγουν θετικά αποτελέσματα και το «ποσοστό σφαλμάτων» του προγράμματος, δηλαδή το ποσό που θεωρείται ότι παρουσιάζει κίνδυνο, είναι πολύ χαμηλότερο από το όριο αναφοράς σημαντικότητας του 2 % και μειώνεται: ήταν 2,27 EUR για κάθε 100 EUR που δαπανήθηκαν το 2012, μειώθηκε στα 1,24 EUR το 2015 και μειώθηκε ακόμα περισσότερο στα 0,44 EUR το 2016 και τα 0,25 EUR το 2017 – το χαμηλότερο ποσοστό απ' όλα τα προγράμματα της Ένωσης.

Η παρακολούθηση του προγράμματος βασίζεται στα διδάγματα που αποκομίστηκαν από προηγούμενα προγράμματα και πραγματοποιείται:

1. σε επίπεδο έργου και
2. σε επίπεδο προγράμματος.

1. Όλες οι προτάσεις πρέπει να αναφέρουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, εκφρασμένα σε όρους αποτελέσματος σε επίπεδο έργου. Τα αποτελέσματα αυτά καθορίζονται με βάση ένα σύνολο προκαθορισμένων κύριων δεικτών επιδόσεων. Για τα έργα, οι δείκτες αυτοί επικυρώνονται από την ομάδα παρακολούθησης και από τον υπεύθυνο έργου και συνιστούν τη βάση για την παρακολούθηση της προόδου του έργου. Επικαιροποιούνται τακτικά και οι αναμενόμενες τιμές συγκρίνονται με πραγματικές τιμές στις ενδιάμεσες και τις τελικές εκθέσεις.

Για τα έργα στον τομέα του περιβάλλοντος, της φύσης και της βιοποικιλότητας, και της δράσης για το κλίμα, προβλέπονται επισκέψεις παρακολούθησης τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος και κάθε έργο δέχεται επίσκεψη από στελέχη της Επιτροπής τουλάχιστον μία φορά. Υποβάλλονται σχόλια στον δικαιούχο με σκοπό τη βελτίωση των επιδόσεων. Δημιουργείται αρχείο παρακολούθησης κατά την έναρξη κάθε έργου υπό μορφή σύντομης έκθεσης που περιλαμβάνει την περιγραφή του έργου, καθώς και σύνοψη των δράσεων και των αναμενόμενων εκροών και αποτελεσμάτων. Οι ετήσιες επισκέψεις από την ομάδα παρακολούθησης παρέχουν μια επισκόπηση της υλοποίησης του έργου και εντοπίζουν έγκαιρα τα προβλήματα, τα οποία εξετάζονται αμέσως. Αυτό συμβάλλει στο υψηλό ποσοστό επιτυχίας των έργων και στο χαμηλό ποσοστό σφαλμάτων του προγράμματος.

Μαζί με την τελική έκθεση, κάθε έργο οφείλει να υποβάλει σχέδιο για την πορεία μετά το LIFE («after-LIFE»), στο οποίο περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, κατάλογος αναμενόμενων επιπτώσεων που θα αποτελέσει τη βάση για την αξιολόγηση της βιωσιμότητας των αποτελεσμάτων του έργου. Η τρέχουσα πρακτική των εκ των υστέρων επισκέψεων παρακολούθησης για επιλεγμένα έργα θα συνεχιστεί. Κατ' αυτό τον τρόπο θα συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά με την δυνατότητα αναπαραγωγής των έργων μετά από ένα έτος και θα αξιολογηθεί η καταλυτική δράση του προγράμματος.

2. Σε επίπεδο προγράμματος, τα πολυετή προγράμματα εργασίας ορίζουν ειδικές θεματικές προτεραιότητες για τη διάρκειά τους και συγκεκριμένους στόχους, συμπεριλαμβανομένων των αναμενόμενων εκροών (δηλαδή τον αναμενόμενο αριθμό στρατηγικών ολοκληρωμένων έργων, κάλυψη του δικτύου Natura 2000 από έργα LIFE, κάλυψη λεκάνης απορροής ποταμού από έργα LIFE). Με το πέρας κάθε ετήσιας πρόσκλησης για υποβολή προτάσεων, η Επιτροπή εξετάζει το κατά πόσον έχει χρηματοδοτηθεί επαρκής αριθμός έργων για έναν δεδομένο τομέα δράσης και κάνει τις απαιτούμενες προσαρμογές για την επίτευξη των μεσοπρόθεσμων στόχων.

Τα κύρια επιτεύγματα για συγκεκριμένες προτεραιότητες παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων ομάδων και συνοψίζονται σε θεματικές εκθέσεις. Είναι ένα από τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάδοση των αποτελεσμάτων και την τροφοδότηση της ανάπτυξης και της εφαρμογής πολιτικών.

Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να εκτιμηθεί η καταλυτική δράση του προγράμματος, δεδομένου του ευρέος φάσματος των πρωτοβουλιών που χρηματοδοτήθηκαν και του γεγονότος ότι η καταλυτική δράση των έργων αναμένεται να εκδηλωθεί μακροπρόθεσμα, μετά την ολοκλήρωση των έργων, κατά κύριο λόγο. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της ανάγκης να λαμβάνονται λεπτομερή και συναφή στοιχεία, αφενός, και της εκκρεμούς διοικητικής επιβάρυνσης για τον δικαιούχο, αφετέρου.

Για τον σκοπό αυτόν θα χρησιμοποιούνται οι ακόλουθες πηγές πληροφοριών σε συνδυασμό με τα στοιχεία που συλλέγονται σε επίπεδο έργου:

1. Ένα δείγμα των αποτελεσμάτων των έργων θα αξιολογείται με βάση πηγές και εργαλεία ανεξάρτητα από το ίδιο το έργο (π.χ. στοιχεία για την ποιότητα του αέρα στην περιφέρεια ή δεδομένα από το μητρώο επιχειρήσεων). Τα έργα αυτά θα υποδεικνύονται συστηματικά.
2. Τα στοιχεία που παρέχονται οικειοθελώς από τους δικαιούχους ήδη τερματισμένων έργων, ελεγμένα σε δειγματοληπτική βάση και μέσω αποστολών εκ των υστέρων.
3. Θα συλλέγονται συστηματικά δεδομένα για το συνολικό ποσό χρηματοοικονομικών πόρων που έχουν κινητοποιηθεί και/ή συντονιστεί από τα έργα.
4. Έρευνες των κύριων παραγόντων σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο φόρτος από τη συλλογή δεδομένων θα μετατοπιστεί από τους δικαιούχους στους υπεύθυνους παρακολούθησης (ομάδα παρακολούθησης, εξωτερικοί φορείς παρακολούθησης, EASME και Επιτροπή).

Θα διενεργηθεί μια ενδιάμεση και μια εκ των υστέρων αξιολόγηση του προγράμματος το 2024 και το 2027 αντίστοιχα. Όπως ορίζεται στην εκτίμηση επιπτώσεων, δεδομένης της μέσης διάρκειας των έργων, αυτές θα προσφέρουν μια επισκόπηση του εν εξελίξει προγράμματος, η οποία θα συμπληρώνεται από ανάλυση των επιδόσεων του προγράμματος LIFE για την περίοδο 2014–2020 και τον αντίκτυπο του προγράμματος LIFE+.

Προκειμένου να αποδειχθούν τα κοινά οφέλη που μπορεί να προσφέρει το πρόγραμμα για συγκεκριμένες προτεραιότητες, όπως τη δράση για το κλίμα και τη βιοποικιλότητα, και για να καταδειχθεί καλύτερα το διαθέσιμο επίπεδο δαπανών σε ολόκληρο το πρόγραμμα για τις προτεραιότητες αυτές, το πλαίσιο παρακολούθησης

περιλαμβάνει και τη μεθοδολογία παρακολούθησης των δαπανών που σχετίζονται με το κλίμα και τη βιοποικιλότητα, όπως ορίζεται στην ανακοίνωση για το ΠΔΠ.

Με τον τρόπο αυτό θα είναι δυνατός ο εντοπισμός των δαπανών που σχετίζονται με τις δύο αυτές προτεραιότητες σε ολόκληρο το πρόγραμμα LIFE κάθε έτος.

2.2. Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου

2.2.1. *Αιτιολόγηση των τρόπων διαχείρισης, των μηχανισμών εκτέλεσης της χρηματοδότησης, των όρων πληρωμής και της προτεινόμενης στρατηγικής ελέγχου*

Η μέθοδος διαχείρισης του προγράμματος LIFE προβλέπει την κεντρική άμεση διαχείριση από την Επιτροπή, η οποία μπορεί να ανατίθεται εν μέρει σε υπάρχοντα εκτελεστικό οργανισμό. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να προβλεφθεί έμμεση διαχείριση για ειδικές δράσεις ad hoc.

Η Επιτροπή θα επικουρείται από ομάδα εμπειρογνομόνων με εκπροσώπους των κρατών μελών.

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου βασίζεται στα διδάγματα που αντλήθηκαν από την πείρα. Τα κύρια στοιχεία του, που ισχύουν για όλες τις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές –επιχορηγήσεις, συμβάσεις προμηθειών και έπαθλα– είναι τα εξής:

- τα χρηματοπιστωτικά κυκλώματα, κυρίως βάσει εκ των υστέρων ελέγχου κάθε συναλλαγής και ειδικών ελέγχων ορισμένων από αυτές·
- έλεγχοι των οικονομικών και τεχνικών ικανοτήτων των αιτούντων/προσφερόντων, που διενεργούνται πριν από τη χορήγηση·
- ετήσιες εκθέσεις διαχείρισης και επιδόσεων και άλλες εκθέσεις που επικεντρώνονται στη λογιστική, οικονομική και λειτουργική διαχείριση.

Για έναν προκαθορισμένο αριθμό έργων –που επιλέγονται είτε βάσει κινδύνου (ώστε να εντοπίζονται και να διορθώνονται τα σφάλματα) είτε βάσει αντιπροσωπευτικής δειγματοληψίας (ώστε ο διατάκτης να έχει εύλογη βεβαιότητα για τη νομιμότητα και την κανονικότητα των συναλλαγών)– πραγματοποιούνται επιτόπιοι έλεγχοι εκ των υστέρων.

Η στρατηγική ελέγχων λαμβάνει υπόψη τις συστάσεις από τις αξιολογήσεις του προγράμματος, τις εκθέσεις που συντάσσει ο εσωτερικός ελεγκτής και τις ειδικές εκθέσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της προστιθέμενης αξίας του προγράμματος για την Ευρώπη.

2.2.2. *Πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους που έχουν εντοπιστεί και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου που έχουν δημιουργηθεί για τον μετριασμό τους*

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην πείρα που έχει αποκτηθεί κατά τη διάρκεια των 25 ετών διαχείρισης του προγράμματος LIFE.

Οι δικαιούχοι των έργων εμπίπτουν σε ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών οργανώσεων: από μικρές έως μεγάλες επιχειρήσεις (οι επιχειρήσεις λαμβάνουν το 44 % του συνόλου, και το 33 % αυτών είναι ΜΜΕ) μέχρι ιδιωτικές μη εμπορικές οργανώσεις (24 %) και δημόσιους φορείς (32 %).

Οι προτάσεις συλλέγονται ανάλογα με τα επαγγελματικά διαπιστευτήρια και την οικονομική σταθερότητα των δικαιούχων, καθώς και με βάση άλλα κριτήρια που επιβάλλονται από τη νομική βάση.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιλογής χρησιμοποιείται το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για τον εντοπισμό ενδεχόμενων κινδύνων που σχετίζονται με τους δυνητικούς δικαιούχους επιχορηγήσεων υπό κεντρική διαχείριση. Ο κίνδυνος διπλής χρηματοδότησης αναλύεται κατά την επιλογή των έργων και πραγματοποιείται συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών με άλλες υπηρεσίες.

Προγράμματα κατάρτισης για τους διαχειριστές των έργων σχετικά με τις διάφορες φάσεις του κύκλου διαχείρισης των έργων οργανώνονται εντός των εγκαταστάσεων, προκειμένου να εξεταστούν συγκεκριμένες διαχειριστικές και χρηματοδοτικές ανάγκες. Ενθαρρύνεται η άμεση επαφή της Επιτροπής και του Οργανισμού με τους υπεύθυνους έργου και τους οικονομικούς υπεύθυνους προκειμένου να απαντηθούν συγκεκριμένες απορίες.

Οι βασικές απαιτήσεις της συμφωνίας επιχορήγησης επεξηγούνται δεόντως στους δικαιούχους σε επιτόπιες επισκέψεις και σε συναντήσεις συντονισμού. Ειδικότερα, η οργάνωση αποστολών παρακολούθησης κατά την εκκίνηση των έργων, με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών προβλημάτων σε πρώιμο στάδιο, ιδιαίτερα στο επίπεδο των συστημάτων ελέγχου που εφαρμόζονται από τους δικαιούχους, και τη διόρθωσή τους έχει αποδειχθεί πολύτιμο εργαλείο για τη μείωση των περιπτώσεων μη συμμόρφωσης.

Διοργανώνονται συνεδρίες πληροφόρησης για τους εκ των υστέρων ελεγκτές σχετικά με τα χαρακτηριστικά απάτης που μπορούν να εντοπιστούν κατά τη διάρκεια ενός επιτόπιου λογιστικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη στρατηγική καταπολέμησης της απάτης, βλέπε σημείο 2.3 παρακάτω.

Οι αναγνωρισμένοι κίνδυνοι όσον αφορά την υλοποίηση του προγράμματος εμπίπτουν κατά κύριο λόγο στις ακόλουθες κατηγορίες:

- κίνδυνος ανεπαρκώς/αναποτελεσματικώς στοχευμένης χρήσης κονδυλίων, καθώς και κίνδυνος υπερβολικού κατακερματισμού κονδυλίων λόγω μεγάλου εδαφικού ή θεματικού εύρους,
- σφάλματα και ανεπάρκειες που οφείλονται στην περιπλοκότητα των κανόνων για τους δικαιούχους και την Επιτροπή (π.χ. επιλεξιμότητα δαπανών, πολλαπλές γραμμές του προϋπολογισμού).

Εάν το πρόγραμμα θα ανατεθεί σε εκτελεστικό οργανισμό, υφίστανται οι ακόλουθοι κίνδυνοι:

- απώλεια της δυνατότητας χρήσης πληροφοριών από τα έργα για τη χάραξη πολιτικής και αντιστρόφως,
- αδυναμίες συντονισμού σε περίπτωση μερικής ανάθεσης του προγράμματος (με τον εκτελεστικό οργανισμό, με άλλους δωρητές ή με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα),
- κίνδυνος έλλειψης σαφούς καθορισμού ορίων ευθυνών στη διαχείριση και στον έλεγχο των καθηκόντων που ανατίθενται στον οργανισμό, σε περίπτωση μερικής ανάθεσης του προγράμματος.

Όσον αφορά τους δύο πρώτους κινδύνους, αυτοί αντιμετωπίζονται εν μέρει μέσω συγκεκριμένων επιλογών που εξετάστηκαν στην εκτίμηση επιπτώσεων, ήτοι

1. Βελτίωση της στρατηγικής εστίασης του προγράμματος, μέσω απλούστευσης του κανονισμού και του πολυετούς προγράμματος εργασίας.

2. Μείωση του διοικητικού φόρτου για τους αιτούντες/δικαιούχους.

3. Εξορθολογισμός των διαδικασιών εκτέλεσης του προϋπολογισμού της Ένωσης.

Οι κίνδυνοι πιθανών αρνητικών συνεπειών από τη μεταβίβαση της διαχείρισης στον EASME, όπως η έλλειψη συνέχειας και η απώλεια πληροφοριών από έργα για τη χάραξη πολιτικής και αντιστρόφως, αποφεύχθηκαν στο παρελθόν με τη μεταφορά βασικού προσωπικού από την Επιτροπή στον EASME και με την κατάρτιση στρατηγικής για την ενσωμάτωση πολιτικών στο πρόγραμμα, η οποία περιλαμβάνει επαναλαμβανόμενες και εφάπαξ δραστηριότητες που εξασφαλίζουν ότι:

- οι ανάγκες πολιτικής εκφράζονται στο πρόγραμμα και στην υλοποίησή του,
- οι συναφείς εκροές και τα συμπεράσματα από τα έργα φθάνουν στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και μπορούν να αξιοποιηθούν από αυτούς.

Η στρατηγική περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως η κατάρτιση για τα μέλη του προσωπικού του οργανισμού σε συγκεκριμένες πολιτικές, οι κοινές συνεδριάσεις δικαιούχων έργων στο πλαίσιο θεματικών ομάδων, η κοινή εξέταση των αναγκών πολιτικής για τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, η παροχή σχολιασμού σχετικά με τα αποτελέσματα των έργων που έχουν αξία για τη χάραξη πολιτικών κ.λπ.

2.2.3. *Εκτίμηση και αιτιολόγηση της οικονομικής αποδοτικότητας των ελέγχων (λόγος του κόστους του ελέγχου ÷ της αξίας των σχετικών κονδυλίων που αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης) και αξιολόγηση του εκτιμώμενου επιπέδου κινδύνου σφάλματος (κατά την πληρωμή και κατά το κλείσιμο)*

Επί του παρόντος, το πρόγραμμα LIFE για την περίοδο 2014–2020 έχει ανατεθεί ως επί το πλείστον σε εκτελεστικό οργανισμό. Το δημοσιονομικό δελτίο βασίζεται στην παραδοχή ότι το πρόγραμμα για την περίοδο 2020–2027 θα υλοποιηθεί εσωτερικά, από τις υπηρεσίες της Επιτροπής. Η σχέση κόστους/απόδοσης για την εξωτερική ανάθεση σε εκτελεστικό οργανισμό θα αξιολογηθεί μέσω ανάλυσης κόστους/οφέλους.

Έργα:

- Επιλογή/αξιολόγηση/διαπραγμάτευση έργων: προληπτικοί έλεγχοι όλων των αρχείων, ενδεχομένως με τη βοήθεια εξωτερικών εμπειρογνομόνων,
- Υλοποίηση έργων μέσω επιχορηγήσεων: παρακολούθηση πρόληψης και εντοπισμού, επιτόπιες επισκέψεις για κάθε έργο τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της ζωής του,
- Πριν από την τελική καταβολή: έλεγχοι εντοπισμού και διόρθωσης, διοικητικός έλεγχος όλων των αρχείων, περιλαμβανομένης και της ευρείας χρήσης εξωτερικών πιστοποιητικών λογιστικού ελέγχου.

Διενεργούνται εκ των υστέρων επιτόπιοι έλεγχοι των επιχορηγήσεων κάθε έτος. Επιπλέον, θεσπίζεται ένας νέος τύπος ελέγχων, οι «διοικητικοί λογιστικοί έλεγχοι», για τη διενέργεια διαχειριστικών ελέγχων χωρίς επιτόπια επίσκεψη.

Οι έλεγχοι στο πλαίσιο του LIFE δεν διακρίνονται από τη διαχείριση του προγράμματος: το 2017, η συνολική διαχείριση ανήλθε σε 20 εκατ. EUR, συμπεριλαμβανομένων όλων των επιτόπιων ελέγχων. Αυτό αντιστοιχεί στο 4 % του συνολικού ποσού υπό διαχείριση για το 2017.

Υπολογίζεται ότι το ύψος των δαπανών ελέγχου θα μειωθεί ελαφρώς λόγω των απλουστεύσεων που προβλέπονται για τη διαχείριση του προγράμματος και τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών:

- Λαμβανομένης υπόψη της εμπειρίας από το πιλοτικό πρόγραμμα που βρίσκεται σε εξέλιξη, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο περαιτέρω απαλλαγής από την υποχρέωση υποβολής πλήρους πρότασης κατά την έναρξη της διαδικασίας αίτησης, με διεύρυνση της χρήσης μιας διαδικασίας χορήγησης δύο σταδίων για τα τυπικά έργα. Αυτό εφαρμόζεται ήδη στα ολοκληρωμένα έργα και, σε πιλοτική βάση, σε ορισμένα παραδοσιακά έργα. Η απαλλαγή αυτή μπορεί να μειώσει τον διοικητικό φόρτο για τους αιτούντες.
- Η προσαρμογή των απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων ανάλογα με τη διάρκεια και την πολυπλοκότητα των έργων και με το ύψος της επιχορήγησης.
- Η απλοποίηση της βάσης δεδομένων των δεικτών, ανάλογα με την εστίαση κάθε έργου.
- Χρήση απλουστευμένων επιλογών κόστους, πληρωμές με βάση τις εκροές, περιορισμός των επιλέξιμων δαπανών για επιχορηγήσεις.
- Χρήση κλιμακωτών επιχορηγήσεων με περιορισμένες απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων και με συμμετοχή της ομάδας παρακολούθησης.
- Απλούστευση της διαδικασίας υποβολής αιτήσεων, μεταξύ άλλων με εξορθολογισμό των εντύπων και των δικαιολογητικών.

2.3. Μέτρα για την πρόληψη περιπτώσεων απάτης και παρατυπίας

Να προσδιοριστούν τα ισχύοντα ή τα προβλεπόμενα μέτρα πρόληψης και προστασίας, π.χ. στη στρατηγική για την καταπολέμηση της απάτης.

Στις απάτες περιλαμβάνονται τα εσωτερικά και τα εξωτερικά παραπτώματα. Περιλαμβάνεται ιδίως κάθε προσβολή των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, όπως αυτά καθορίζονται από τη σύμβαση σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η πρόθεση είναι το βασικό στοιχείο που διακρίνει την απάτη από την παρατυπία. Εκτός από οικονομικές επιπτώσεις, η απάτη μπορεί να συνδέεται και με κίνδυνο βλάβης της φήμης.

Ακολουθώντας τη μεθοδολογία και την καθοδήγηση της OLAF, καταρτίζεται ειδική στρατηγική για την καταπολέμηση της απάτης σε επίπεδο ΓΔ, βάσει αξιολογήσεων κινδύνου απάτης στις κύριες δραστηριότητες οικονομικής διαχείρισης και στις δραστηριότητες μη οικονομικής διαχείρισης.

Οι αξιολογήσεις απάτης διενεργήθηκαν την περίοδο Ιουνίου–Αυγούστου 2015 και θα επικαιροποιηθούν το 2018. Η αξιολόγηση απάτης έλαβε επίσης υπόψη τον επακόλουθο έλεγχο της IAS μετά τον έλεγχο της στρατηγικής για την καταπολέμηση της απάτης που πραγματοποίησε η SIAC, καθώς και τις εκθέσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Το γενικό συμπέρασμα των εκτιμήσεων κινδύνου απάτης που διενεργήθηκαν είναι ότι ο υπολειμματικός κίνδυνος να μην εντοπιστούν περιπτώσεις ουσιώδους απάτης είναι χαμηλός (πιθανότητα και συνέπειες).

Μελετήθηκαν ειδικά οι τομείς όπου ο υπολειμματικός κίνδυνος κρίθηκε χαμηλός έως μέτριος:

1) Συμβάσεις προμηθειών: Βάσει της αξιολόγησης κινδύνου, είναι εύλογο να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι εφαρμοζόμενοι έλεγχοι μειώνουν αποτελεσματικά τους κύριους κινδύνους απάτης κατά τις φάσεις προετοιμασίας, αξιολόγησης,

χορήγησης και υλοποίησης της διαδικασίας προμήθειας (μεροληπτικές προδιαγραφές συγγραφής υποχρεώσεων, μη αποκαλυφθείσα σύγκρουση συμφερόντων, αθέμιτη διαδικασία αξιολόγησης, αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ εργοληπτών, αθέμιτη σύμπραξη με ανάδοχο και εκμετάλλευση εμπιστευτικών πληροφοριών, εικονικοί ανάδοχοι, λογοκλοπή, διπλή χρηματοδότηση). Ο εκτιμώμενος υπολειπόμενος κίνδυνος θεωρήθηκε χαμηλός έως μέτριος στους ακόλουθους τομείς: α) αθέμιτη σύμπραξη με ανάδοχο για αποδοχή υποβαθμισμένων επιδόσεων και β) λογοκλοπή / υποκατάσταση προϊόντων, και μέτριος στον τομέα: γ) διπλή χρηματοδότηση.

Για την αντιμετώπιση αυτών των χαμηλών έως μέτριων και μέτριων υπολειμματικών κινδύνων απάτης, οργανώνεται η τακτική χρήση καταλόγων προειδοποιητικών ενδείξεων («κόκκινες σημαίες», μέρος του αναθεωρημένου AFS) και η χρήση εξωτερικών βάσεων δεδομένων (π.χ. εκείνες που παρατίθενται στον ιστότοπο AF της OLAF), μαζί με πρόσθετες συνεδρίες κατάρτισης υπό τον συντονισμό της OLAF.

2) Επιχορηγήσεις: Βάσει της αξιολόγησης κινδύνου, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι εφαρμοζόμενοι έλεγχοι μειώνουν αποτελεσματικά τους κύριους κινδύνους απάτης κατά τις φάσεις αξιολόγησης, ανάθεσης και εκ των υστέρων εξέτασης της διαδικασίας επιχορήγησης (μη αποκαλυφθείσα σύγκρουση συμφερόντων, αθέμιτη διαδικασία αξιολόγησης, εκτέλεση δράσεων κατά τρόπο μη σύμφωνο με την τεχνική περιγραφή, καταβολή υπερβολικών ποσών, διπλή χρηματοδότηση, απόπειρα απάτης). Ο εκτιμώμενος υπολειπόμενος κίνδυνος θεωρήθηκε μέτριος στον τομέα: 1) διπλή χρηματοδότηση, και χαμηλός έως μέτριος στον τομέα: 2) αδυναμία εντοπισμού πιθανών περιπτώσεων απάτης.

Οι κίνδυνοι αυτοί μειώνονται περαιτέρω μέσω της διοργάνωσης πρόσθετων σεμιναρίων κατάρτισης υπό τον συντονισμό της OLAF και μέσω της τακτικής χρήσης καταλόγων προειδοποιητικών ενδείξεων (μέρος του αναθεωρημένου AFS).

3) Διοικητικές δαπάνες: Βάσει της αξιολόγησης κινδύνου, οι εφαρμοζόμενοι έλεγχοι μειώνουν αποτελεσματικά τους κύριους κινδύνους απάτης στους τομείς της κατάρτισης, της δημοσίευσης, των εσωτερικών συνεδριάσεων και των στοιχείων δαπανών υποδοχής/παράστασης των διοικητικών δαπανών (πιθανές δόλιες καταβολές μη επιλέξιμων δαπανών).

3. ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ/ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ

3.1. Τομείς του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου και νέες γραμμές δαπανών του προϋπολογισμού που προτείνονται

Τομέας του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	Γραμμή του προϋπολογισμού	Είδος δαπάνης	Συμμετοχή			
	09 02 Πρόγραμμα για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE)	ΔΠ/ΜΔΠ ⁴⁴	χωρών ΕΖΕΣ ⁴⁵	υποψηφίων για ένταξη χωρών	τρίτων χωρών	κατά την έννοια του άρθρου [21 παράγραφος 2 στοιχείο β)] του δημοσιονομικού κανονισμού
Τομέας 3 – Φυσικοί πόροι και το περιβάλλον	09 02 XX Περιβάλλον	ΔΠ	NAI	NAI	NAI	OXI
	09 02 XX XX Φύση και βιοποικιλότητα	ΔΠ	NAI	NAI	NAI	OXI
	09 02 XX XX Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής	ΔΠ	NAI	NAI	NAI	OXI
	09 02 XX Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	ΔΠ	NAI	NAI	NAI	OXI
	09 02 XX Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας	ΔΠ	NAI	NAI	NAI	OXI
	09 01 XX XX Περιβάλλον – Δαπάνες διοικητικής διαχείρισης	ΜΔΠ	NAI	NAI	NAI	OXI
	09 01 XX XX Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή – Δαπάνες διοικητικής διαχείρισης	ΜΔΠ	NAI	NAI	NAI	OXI
	09 01 XX XX Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας – Δαπάνες διοικητικής διαχείρισης	ΜΔΠ	NAI	NAI	NAI	OXI

Οι προτεινόμενες γραμμές του προϋπολογισμού αντικατοπτρίζουν τα πεδία δράσεων που αναφέρονται στις προτάσεις της Επιτροπής για το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) για την περίοδο 2021–2027 [COM(2018)321 final], που εγκρίθηκε στις 2 Μαΐου 2018, και αντιστοιχούν στη δομή του προγράμματος όπως περιγράφεται στο σχέδιο κανονισμού.

Η ονοματολογία του προϋπολογισμού, όπως παρουσιάζεται στο νομοθετικό δημοσιονομικό δελτίο, μπορεί να αλλάξει και εξακολουθεί να υπόκειται σε περαιτέρω αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν.

⁴⁴ ΔΠ = Διαχωριζόμενες πιστώσεις / ΜΔΠ = Μη διαχωριζόμενες πιστώσεις
⁴⁵ ΕΖΕΣ: Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών.

3.2. Εκτιμώμενες επιπτώσεις στις δαπάνες

3.2.1. Συνοπτική παρουσίαση των εκτιμώμενων επιπτώσεων στις δαπάνες⁴⁶

σε εκατ. EUR (με τρία δεκαδικά ψηφία)

Τομέας του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	3	Φυσικοί πόροι και περιβάλλον
---	----------	-------------------------------------

			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Μετά το 2027	ΣΥΝΟΛΟ
09 02 XX XX Φύση και βιοποικιλότητα	Αναλήψεις υποχρεώσεων	(1)	261,992	268,057	277,446	290,490	307,658	329,587	355,431	0,000	2 090,660
	Πληρωμές	(2)	9,268	102,459	127,137	156,468	191,813	228,469	258,373	1 016,672	2 090,660
09 02 XX XX Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής	Αναλήψεις υποχρεώσεων	(1)	164,507	168,315	174,210	182,400	193,180	206,950	223,177	0,000	1 312,740
	Πληρωμές	(2)	5,820	64,335	79,831	98,248	120,440	143,458	162,234	638,376	1 312,740
09 02 XX Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Αναλήψεις υποχρεώσεων	(1)	122,203	124,671	127,128	129,937	132,564	135,333	137,190	0,000	909,027
	Πληρωμές	(2)	2,625	46,522	57,168	69,099	81,848	93,115	98,996	459,653	909,027
09 02 XX Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας	Αναλήψεις υποχρεώσεων	(1)	132,117	134,810	137,556	140,357	143,214	146,129	148,317	0,000	982,500
	Πληρωμές	(2)	6,247	52,548	63,913	76,317	89,829	101,689	108,113	483,846	982,500
09 01 XX XX Περιβάλλον – Δαπάνες διοικητικής διαχείρισης ⁴⁷	Αναλήψεις υποχρεώσεων	(3)	13,500	13,600	13,700	13,800	13,900	14,000	14,100	0,000	96,600

⁴⁶ Η διαφορά των συνολικών ποσών οφείλεται στη στρογγυλοποίηση.

	= Πληρωμές										
09 01 XX XX Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή – Δαπάνες διοικητικής διαχείρισης	Αναλήψεις υποχρεώσεων = Πληρωμές	(3)	5,684	5,773	5,925	5,777	5,864	5,864	6,086	0,000	40,973
09 01 XX XX Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας – Δαπάνες διοικητικής διαχείρισης ⁴⁸	Αναλήψεις υποχρεώσεων = Πληρωμές	(3)	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	0,000	17,500
Περιβάλλον	Αναλήψεις υποχρεώσεων		439,999	449,972	465,356	486,690	514,738	550,537	592,708	0,000	3 500,000
	Πληρωμές		28,588	180,394	220,668	268,516	326,153	385,927	434,707	1 655,048	3 500,000
Δράση για το κλίμα	Αναλήψεις υποχρεώσεων		262,504	267,754	273,109	278,571	284,143	289,826	294,093	0,000	1 950,000
	Πληρωμές		17,056	107,343	129,506	153,693	180,041	203,168	215,695	943,499	1 950,000
ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων για το χρηματοδοτικό κονδύλιο του προγράμματος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	=1+ 3	702,503	717,726	738,465	765,261	798,881	840,363	886,801		5 450,000
	Πληρωμές	=2+ 3	45,643	287,736	350,174	422,208	506,194	589,095	650,402	2 598,547	5 450,000

Τομέας του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	7	«Διοικητικές δαπάνες»
---	----------	------------------------------

σε εκατ. EUR (με τρία δεκαδικά ψηφία)

⁴⁷ Πιστώσεις διοικητικού χαρακτήρα χρηματοδοτούμενες από το κονδύλιο του προγράμματος. Περιλαμβάνουν τα απαιτούμενα ποσά για τη διαχείριση των εκκρεμουσών αναλήψεων υποχρεώσεων («κληρονομηθείσες υποχρεώσεις») από τα προγράμματα της περιόδου 2014–2020 που βρίσκονται επί του παρόντος υπό τη διαχείριση εκτελεστικού οργανισμού.

⁴⁸ Πιστώσεις διοικητικού χαρακτήρα χρηματοδοτούμενες από το κονδύλιο του προγράμματος. Δεν περιλαμβάνουν το ποσό που απαιτείται για τη διαχείριση των εκκρεμουσών αναλήψεων υποχρεώσεων («κληρονομηθείσες υποχρεώσεις») από τα προγράμματα της περιόδου 2014–2020, καθώς αυτά χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020».

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Μετά το 2027	ΣΥΝΟΛΟ
Ανθρώπινοι πόροι ⁴⁹		17,017	21,879	28,314	30,602	35,464	38,038	40,755		212,069
Άλλες διοικητικές δαπάνες		1,061	1,312	1,920	1,620	1,646	1,746	2,396		11,702
ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων του ΤΟΜΕΑ 7 του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	18,078	18,078	23,191	30,234	32,222	37,110	39,784	43,151		223,771

σε εκατ. EUR (με τρία δεκαδικά ψηφία)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Μετά το 2027	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων όλων των ΤΟΜΕΩΝ του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	Αναλήψεις υποχρεώσεων	720,580	740,917	768,699	797,483	835,991	880,148	929,952	0	5 673,771
	Πληρωμές	63,721	310,927	380,408	454,431	543,304	628,879	693,553	2 598,547	5 673,771

⁴⁹

Το πρόγραμμα αναμένεται να ανατεθεί εν μέρει σε εκτελεστικό οργανισμό, ανάλογα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης κόστους/οφέλους και τις σχετικές αποφάσεις που θα ληφθούν. Οι σχετικές διοικητικές πιστώσεις για την υλοποίηση του προγράμματος για την Επιτροπή και τον εκτελεστικό οργανισμό θα προσαρμοστούν αναλόγως.

3.2.2. Συνοπτική παρουσίαση των εκτιμώμενων επιπτώσεων στις πιστώσεις διοικητικού χαρακτήρα

- ☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία δεν συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση πιστώσεων διοικητικού χαρακτήρα
- ☒ Η πρόταση/πρωτοβουλία συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση πιστώσεων διοικητικού χαρακτήρα, όπως εξηγείται κατωτέρω:

σε εκατ. EUR (με τρία δεκαδικά ψηφία)

Έτη	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	ΣΥΝΟΛΟ
-----	------	------	------	------	------	------	------	--------

TOMEAS 7 του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου								
Ανθρώπινοι πόροι ⁵⁰	17,017	21,879	28,314	30,602	35,464	38,038	40,755	212,069
Άλλες διοικητικές δαπάνες	1,061	1,312	1,920	1,620	1,646	1,746	2,396	11,702
Μερικό σύνολο του TOMEA 7 του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	18,078	23,191	30,234	32,222	37,110	39,784	43,151	223,771

Εκτός του TOMEA 7⁵¹ του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου								
Ανθρώπινοι πόροι	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Άλλες δαπάνες διοικητικού χαρακτήρα	21,684	21,873	22,125	22,077	22,264	22,364	22,686	155,073
Μερικό σύνολο εκτός του TOMEA 7 του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	21,684	21,873	22,125	22,077	22,264	22,364	22,686	155,073

ΣΥΝΟΛΟ	39,761856	45,064144	52,358484	54,298484	59,374624	62,148624	65,837624	378,84384
---------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Οι απαιτούμενες πιστώσεις για ανθρώπινους πόρους και άλλες δαπάνες διοικητικού χαρακτήρα θα καλυφθούν από τις πιστώσεις της ΓΔ που έχουν ήδη διατεθεί για τη διαχείριση της δράσης και/ή έχουν ανακατανεμηθεί στο εσωτερικό της ΓΔ και οι οποίες θα συμπληρωθούν, κατά περίπτωση, με πρόσθετα κονδύλια που ενδέχεται να χορηγηθούν στην αρμόδια για τη

⁵⁰ Οι τρεις γενικές διευθύνσεις δεν διαθέτουν το μόνιμο προσωπικό που απαιτείται για τη διαχείριση της προβλεπόμενης δράσης, διότι καμία από αυτές δεν διαχειρίζεται το μεγαλύτερο μέρος της δράσης στο πλαίσιο του προγράμματος 2014-2020, το οποίο έχει ανατεθεί σε εκτελεστικό οργανισμό, και προβλέπεται σταθερή αύξηση στο πλαίσιο των υποπρογραμμάτων που διαχειρίζεται η ΓΔ Περιβάλλοντος («Φύση και Βιοποικιλότητα» και «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής»).

⁵¹ Τεχνική και/ή διοικητική βοήθεια και δαπάνες στήριξης της εφαρμογής προγραμμάτων και/ή δράσεων της ΕΕ (πρώην γραμμές «ΒΑ»), έμμεση έρευνα, άμεση έρευνα.

διαχείριση ΓΔ στο πλαίσιο της ετήσιας διαδικασίας κατανομής και λαμβανομένων υπόψη των υφιστάμενων δημοσιονομικών περιορισμών.

3.2.2.1. Εκτιμώμενες ανάγκες σε ανθρώπινους πόρους

- ☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία δεν συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση ανθρώπινων πόρων.
- ☒ Η πρόταση/πρωτοβουλία συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση ανθρώπινων πόρων, όπως εξηγείται κατωτέρω:
-

Εκτίμηση η οποία πρέπει να εκφράζεται σε μονάδες ισοδυνάμων πλήρους απασχόλησης

Έτη	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• Θέσεις απασχόλησης του πίνακα προσωπικού (θέσεις μόνιμων και έκτακτων υπαλλήλων)							
Έδρα και αντιπροσωπείες της Επιτροπής ⁵²	119	153	198	214	248	266	285
Αντιπροσωπείες της ΕΕ							
Έρευνα							
• Εξωτερικό προσωπικό (σε μονάδα ισοδυνάμου πλήρους απασχόλησης: ΙΠΑ) - AC, AL, END, INT και JPD⁵³							
Τομέας 7							
Χρηματοδότηση από τον ΤΟΜΕΑ 7 του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	- στην έδρα						
	- σε αντιπροσωπείες						
Χρηματοδότηση από τον ΤΟΜΕΑ 7 του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	- στην έδρα						
	- σε αντιπροσωπείες						
Έρευνα							
Λοιπά (προσδιορίστε)							
ΣΥΝΟΛΟ	119	153	198	214	248	266	285

Οι ανάγκες σε ανθρώπινους πόρους θα καλυφθούν από το προσωπικό της ΓΔ που έχει ήδη διατεθεί για τη διαχείριση της δράσης και/ή έχει ανακατανεμηθεί στο εσωτερικό της ΓΔ και το οποίο θα συμπληρωθεί, εάν χρειαστεί, από πρόσθετους πόρους που μπορεί να διατεθούν στην αρμόδια για τη διαχείριση ΓΔ στο πλαίσιο της ετήσιας διαδικασίας κατανομής και λαμβανομένων υπόψη των υφιστάμενων δημοσιονομικών περιορισμών.

Περιγραφή των προς εκτέλεση καθηκόντων:

Μόνιμοι και έκτακτοι υπάλληλοι	Επιχειρησιακή και χρηματοοικονομική διαχείριση όλων των δραστηριοτήτων του προγράμματος (επιχορηγήσεις, συμβάσεις προμηθειών, έπαθλα κ.λπ.) Ανάπτυξη συνεργειών και συντονισμός με άλλα προγράμματα
--------------------------------	--

⁵² Περιλαμβάνεται το προσωπικό που απαιτείται για τη διαχείριση του νέου προγράμματος, συν το προσωπικό της ΓΔ ENV που απαιτείται για τη διαχείριση των κληρονομημένων υποχρεώσεων του προγράμματος LIFE+, το οποίο υπολογίζεται σε 5 ΙΠΑ το 2021, 4 ΙΠΑ το 2022 και, τέλος, 2 ΙΠΑ το 2023.

⁵³ AC = Συμβασιούχος υπάλληλος· AL = Τοπικός υπάλληλος· END = Αποσπασμένος εθνικός εμπειρογνώμονας· INT = Προσωρινό προσωπικό· JPD = Νέος επαγγελματίας σε αντιπροσωπεία της ΕΕ.

	Παρακολούθηση και αξιολόγηση

3.2.3. Συμμετοχή τρίτων στη χρηματοδότηση

Η πρόταση/πρωτοβουλία:

- ☒ δεν προβλέπει συγχρηματοδότηση από τρίτους
- ☐ προβλέπει τη συγχρηματοδότηση από τρίτους που εκτιμάται παρακάτω:

Πιστώσεις σε εκατ. EUR (με τρία δεκαδικά ψηφία)

Έτη	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	ΣΥΝΟΛΟ
Προσδιορισμός του φορέα συγχρηματοδότησης								
ΣΥΝΟΛΟ συγχρηματοδοτούμενων πιστώσεων								

3.3. Εκτιμώμενες επιπτώσεις στα έσοδα

- ☒ Η πρόταση/πρωτοβουλία δεν έχει δημοσιονομικές επιπτώσεις στα έσοδα.
- ☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία έχει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις που περιγράφονται κατωτέρω:
 - ☐ στους ιδίους πόρους
 - ☐ σε άλλα έσοδα

Να αναφερθεί αν τα έσοδα προορίζονται για γραμμές δαπανών ☐

σε εκατ. EUR (με τρία δεκαδικά ψηφία)

Γραμμή εσόδων του προϋπολογισμού:	Επιπτώσεις της πρότασης/πρωτοβουλίας ⁵⁴						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Άρθρο							

Ως προς τα έσοδα «για ειδικό προορισμό», να προσδιοριστούν οι γραμμές δαπανών του προϋπολογισμού που επηρεάζονται.

--

Άλλες παρατηρήσεις (π.χ. μέθοδος/τύπος για τον υπολογισμό των επιπτώσεων στα έσοδα ή τυχόν άλλες πληροφορίες).

--

⁵⁴

Όσον αφορά τους παραδοσιακούς ιδίους πόρους (δασμούς, εισφορές ζάχαρης), τα αναγραφόμενα ποσά πρέπει να είναι καθαρά ποσά, δηλ. τα ακαθάριστα ποσά μετά την αφαίρεση του 20 % για έξοδα είσπραξης.